

Slikar Anton Vlatković (1725.-1785.)

Vlaše, Antonella

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:908822>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest umjetnosti

Slikar Anton Vlatković (1725.? – 1785.)
(diplomski rad)

Studentica: Antonella Vlaše
Mentor: prof. dr. sc. Nina Kudiš
Akademska godina: 2018./2019.

Rijeka, srpanj 2019.

Sadržaj:

1. Uvod.....	4
2. Povijesni kontekst Rijeke od kraja 17. do sredine 18. stoljeća.....	5
3. Obitelj Zierer.....	8
3. 1. Drveni namještaj za krčku katedralu.....	8
3. 1. 1. Višestruki ormar u sakristiji.....	9
3. 1. 2. Klupe s visokim naslonom u sakristiji.....	11
3. 1. 3. Propovjedaonica u katedrali.....	12
3. 1. 4. Biskupska stolica.....	13
3. 1. 5. Okviri za slike Cristofora Tasce.....	14
3. 1. 6. Oltar u sakristiji i Franjo Zierer.....	15
3. 2. Poklopac krstionice iz župne crkve u Lovranu.....	16
3. 3. Korsche klupe u župnoj crkvi sv. Jelene Križarice Kastav.....	17
3. 4. Korsche klupe u župnoj crkvi sv. Andrije u Mošćenicama.....	18
4. Mihovil Zierer i njegova oporuka.....	20
4. 1. Prijepis oporuke Mihovila Zierera.....	21
4. 2. Mihovilova djeca.....	23
4. 2. 1. Svećenik Anton Florentin Zierer.....	23
4. 2. 2. Meštar Franciscus Zierer i njegova obitelj.....	23
4. 2. 3. Josip Zierer, <i>organifex</i> , meštar i njegova obitelj.....	24
4. 2. 4. Mariana Zierer (udana Fogent/Fagiencz/Fayent).....	27
4. 2. 5. Elizabeta Zierer (udana Vlatković i Petrović).....	28
5. Anton Vlatković.....	30
5. 1. Anton Vlatković – <i>malar, pictor</i>	30
5. 1. 1. Antonov tast, porkulab Anton Carina i njegova obitelj.....	31
5. 2. Slikarstvo Antona Vlatkovića.....	32
5. 2. 1. Rukavac - povijesni kontekst crkve sv. Luke.....	32
5. 2. 2. Bakar – povijesni kontekst crkve sv. Marije od Porta.....	42
5. 2. 3. Sv. Kuzam – povijesni kontekst crkve sv. Kuzme i Damjana.....	44
5. 3. Vlatkovićeve djeca.....	45
5. 4. Sudbina obitelji Vlatković.....	46
6. Zaključak.....	48
7. Literatura.....	49
7. 1. Arhivski izvori.....	50
7. 1. 1. Hrvatski državni arhiv Rijeka.....	50

7. 1. 2. Hrvatski državni arhiv Zagreb	51
7. 1. 3. Arhiv biskupije Krk	51

Sažetak

Iako je o slikarstvu 18. stoljeća u Rijeci i okolici pisano u više navrata, a od 70-ih godina 20. stoljeća do prvih desetljeća 21. stoljeća provedena su i znanstvena istraživanja na tu temu, neke su slikarske ličnosti ipak ostale gotovo u potpunosti nepoznate i neistražene. Jedna je od njih Anton Vlatković, čiji je opus do sada bio potpuno nepoznat, kao i njegove obiteljske te umjetničke veze. U ovome diplomskom radu bit će prikazana njegova obitelj, čiji je najistaknutiji član djed, poznati drvorezbar Mihovil Zierer. Prikazat će se i analizirati mogući umjetnički utjecaji i kontekst Vlatkovićeve slikarskog obrazovanja te će se prikazati njegova novootkrivena i do sada potpuno nepoznata slikarska djela.

Ključne riječi: Anton Vlatković, barok, slikarstvo, drvorezbarstvo, Bakar, Rukavac, Grobnik

1. Uvod

O slikarstvu 18. stoljeća u Rijeci i okolici pisano je u više navrata, a također su provođena i znanstvena istraživanja u trajanju od 70-ih godina 20. stoljeća, pa sve do prvih desetljeća 21. stoljeća. Ipak, neke su slikarske ličnosti ostale gotovo u potpunosti nepoznatima i neistraženima. Treba napomenuti da je te slikarske ličnosti, odnosno u ovome slučaju Antona Vlatkovića, čije slikarstvo još uvijek nije dovoljno istraženo i ne ističe se određenim bogatim narudžbama, ipak potrebno predstaviti znanstvenome svijetu na adekvatan način. Vlatković dolazi iz umjetničke obitelji koja se u prvome redu bavila drvorezbarstvom. U tome pogledu ističe se njegov djed Mihovil koji je imao bogatu drvorezbarsku radionicu, koja je radila u brojnim gradovima Hrvatskog primorja, od Mošćenica preko Kastva, Grobnika, Krka i dalje.

O drvorezbarskim radovima obitelji Zierer pisani su brojni reci, no još im uvijek nije posvećeno dovoljno pažnje. Uz već poznate informacije, kontekst će biti nadopunjen novopronađenim arhivskim izvorima i pokušat će se utvrditi sve obiteljske veze. Također, prikazat će se prva poznata djela Antona Vlatkovića, slikara u ovoj umjetničkoj obitelji.

Istraživanje provedeno u svrhu nastanka ovoga diplomskoga rada bilo je prilično zahtjevno i dugotrajno te ne bi moglo biti realizirano bez pomoći stručnjaka i profesora s Odsjeka za povijest umjetnosti. Ovim putem zahvaljujem mr. sc. Ladislavu Dobrici, arhivskom savjetniku u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, koji mi je pomogao pri traženju arhivske građe o obitelji Zierer, te Borisu Zakošek, dipl. soc. i Mladenu Uremu, prof., iz Državnog arhiva u Rijeci, na pomoći pri pronalasku oporuke Ursule Zierer. Također, zahvaljujem vlč. Matiji Žugaju iz župne crkve sv. Luke u Rukavcu, vlč. Nikici Juriću iz župne crkve sv. Andrije u Bakru te izv. prof. dr. sc. Damiru Tuliću, što mi je ustupio svoje fotografije Vlatkovićevih djela i odvojio svoje dragocjeno vrijeme kako bi za moje istraživanje fotografirao slike u Rukavcu, Bakru i Sv. Kuzmu. Posebno zahvaljujem mentorici, prof. dr. sc. Nini Kudiš, što mi pomogla tijekom istraživanja ukazavši na djela koja smatra Vlatkovićevima te što je nesebično dozvolila da prva objavim ove spoznaje.

2. Povijesni kontekst Rijeke od kraja 17. do sredine 18. stoljeća

Krajem 17. stoljeća slabi opasnost od provala Osmanlija iz Bosne prema Jadranu. Opasnost je prestala 1699. godine kada je potpisan mir u Srijemskim Karlovcima, čime je završen Morejski rat započet još 1683. godine. Austrija je tim mirom pripojila brojna bivša osmanska područja. Posebno se ističu plodni dijelovi Banata, koji su došli pod upravu carske komore. Time je stvorena snažna baza za proizvodnju žitarica, a još je bila potrebna adekvatna luka za izvoz. Navedeno je predvidjela Dubrovačka Republika, koja već 1690. godine otvara svoj konzulat u Rijeci.¹

Austrija je sa svojim saveznikom, Mletačkom Republikom, ušla u rat s Osmanskim Carstvom 1716. godine. Karlo VI., iskoristivši priliku, posebnim je patentom proglasio slobodu plovidbe Jadranskim morem. Patentom se, uz korištenje carskom zastavom, dopuštala slobodna plovidba svim austrijskim podanicima i strancima koji su svojim brodovima željeli isploviti iz austrijskih pomorskih luka. Sukob s Osmanskim Carstvom završava mirom u Požarevcu 1718. godine. U mirovnom ugovoru Austrija je s Osmanskim Carstvom utvrdila uzajamnu slobodu trgovine, a Osmansko Carstvo je Austriji i njezinim podanicima priznalo klauzulu o najvećoj povlasti prilikom carinjenja.² Karlo VI., 18. ožujka 1719. godine, novim je patentom proglasio Rijeku i Trst slobodnim lukama. To znači da domaći i strani trgovci, kao i brodovi mogu u te luke ulaziti i vršiti utovar ili istovar robe bez obvezatne naplate nameta i daća, osim 0,5 % od vrijednosti doista prodane robe. Navedeno je izravno pogađalo i rušilo mletački plovidbeni i trgovački monopol na Jadranu. No, tadašnji odnosi Mletačke Republike s Austrijom, kao i općenito slabljenje međunarodne uloge, praktično su isključili mogućnost njezinog izravnog protuudara.³

Skromne početne i proizvodne trgovačke mogućnosti domaćih privrednika, i riječkih i tršćanskih, zahtijevale su primjerene intervencije koje bi ubrzale njihov razvoj. Karlu VI. su kao uzor poslužile Istočnoindijska i Zapadnoindijska kompanija. Stoga je on posebnim patentom 1719. godine potvrdio osnutak Carske privilegirane orijentalne kompanije, čija su uprava i glavni ured bili smješteni u Beču, a glavne su operacije i poduhvati započinjali u Trstu. Time je Rijeka na neki način ostala zanemarena. Kompanija je dobila monopol na svu trgovinu na veliko, a na vlastitim je posjedima imala ovlasti nižih upravnih oblasti, pa na njima nisu mogli djelovati ni žandari ni carinici. Za razvoj prekomorske trgovine Kompanije otvorena su zastupništva u Rijeci, a 1722. godine Kompanija je dobila povlasticu da u Rijeci,

¹ Povijest Rijeke, Rijeka 1988. godine, str. 134.

² Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 135.

³ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 135.

Trstu i Bakru smije graditi brodove duže od 20 metara i proizvoditi ostale potrebne plovne potrepštine te u tu svrhu dovesti majstore i tehničare iz Nizozemske, Švedske i ostalih europskih središta poznatih po proizvodnji kvalitetnih brodova. Zamah djelovanja Kompanije izazvao je zabrinutost carskog dvora zbog male i neprikladne riječke luke, no posebno zbog nedostatka potrebne zdravstvene službe, tada već uobičajene u pomorstvu. Zbog navedenog, 1722. godine počinje izgradnja prvog lazareta u Rijeci, koju je financirao izravno car Karlo VI., jer riječka općina nije imala za to potrebnih sredstava. Lazaret se sa svim potrebnim sadržajima nalazio na morskoj obali, nasuprot današnjoj željezničkoj stanici, unutar koje je danas smještena vatrogasna postaja. Lazaret je građen prema nacrtima arhitekta Antonia Vernede do 1725. godine.⁴

Sve povlastice i utrošen novac nisu Kompaniji omogućili uspješnije poslovanje. Prevelika raspršenost interesa, nespretnost u trgovini i poslovanju uopće, slaba prometna infrastruktura i ostalo, učinili su položaj Kompanije sve težim. Kompanija stoga 1731. godine pada u stečaj da bi 1742. godine bila uništena. Poduzetnici sada razvijaju brojne i unosne poslove koristeći se poticajima i suočavajući se s izazovima u oživljavanju trgovine i proizvodnje što ih je Kompanija pokrenula u doba kada su individualni poduzetnici još uvijek bili financijski slabi.

Još 1725. godine započeli su radovi na izgradnji Karolinške ceste, od Karlovca preko Bosiljeva, Sušice, Mrkoplja i Fužina, a 1728. godine odvojci ceste došli su do Rijeke i Bakra. Izgradnja ceste provodila se po nacrtima A. M. Weissa, koji je rukovodio i radovima na izgradnji brodogradilišta u Kraljevicu. Car Karlo VI. 1728. godine otputovao je u Kraljevicu i Rijeku kako bi se osobno uvjerio u napredak radova.⁵

Rijeka je prometno i gospodarski, a i demografski, zaostajala za Trstom. Jedina riječka prednost bila je brodogradnja, zbog blizine goranskih šuma i nabavke željeza iz okolice Čabra, no u ostalim je elementima Trst bio u prednosti. U njemu se gradio arsenal za Kompaniju i proširivalo se područje luke, dok će se gradnja nove riječke luke dogoditi tek stotinjak godina kasnije. Ipak, Rijeka je 1750. godine dobila jedan veliki industrijski kompleks, Rafineriju šećera, kasniju tvornicu duhana. Osnivanje je potaknuto odlukom Marije Terezije o stvaranju Tršćansko-riječke privilegirane kompanije, koja će se baviti proizvodnjom i trgovinom šećera, ali i drugih proizvoda, kao što su kava, čaj i duhan te gradnjom brodova itd.⁶

⁴ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 136.

⁵ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 137.

⁶ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 137.

Sredinom 18. stoljeća Rijeku su pogodile i elementarne nepogodne, veliki potresi, od kojih su najjači bili 29. i 30. studenog 1750. godine, i oni manji, koji su se povremeno ponavljali sve do 1754. godine te značajno razorili stari dio grada, što je i usporilo razvoj Rijeke kao trgovačkog i prometnog središta. Bez obzira na navedeno, carica Marija Terezija uključila je riječku luku u Primorsku trgovinsku provinciju, ali je i Trstu i Rijeci ostavila status slobodnih luka.

Carica Marija Terezija 1755. godine, kada je već bilo potpuno jasno da granice stare gradske jezgre sputavaju širenje grada, posebno prema moru, odlučuje da Stari grad ostane u tradicionalnim povijesnim granicama, a da se ispred njega, prema moru podigne *Civitas nova*. Od 1779. godine grad Rijeka ulazi u sastav tzv. *corpus separatum* i direktno ulazi pod upravu ugarskog dijela Monarhije, tj. Budimpešte. Ipak, trgovačka mornarica i lučka djelatnost u sedamdesetim su godinama još bile skromne; luka je većinom bila prazna, a Karolinškom cestom nije se odvijao veliki promet, što je potvrdio i izvještaj sina Marije Terezije, Josipa II., koji je 1775. godine proputovao Primorjem i Rijekom te ostao pomalo razočaran gospodarskom pasivnošću, osim Rafinerije šećera.⁷

Početkom osamdesetih godina 18. stoljeća mijenjaju se i političke okolnosti u gradu, što je utjecalo i na poslovanje luke. U Rijeku dolaze guverneri, od kojih je prvi bio Joszef Maylath, koji je 1776. godine stvorio prvi gubernij. Proglašavanjem susjednog grada Bakra slobodnim kraljevskim gradom 1778. godine, riječka je luka nakratko ostvarila prosperitet jer su oba grada bila pod jedinstvenom upravom, no kada nastaje *corpus separatum* 1779. godine, a kasnije i Ugarsko primorje za cara Josipa II. (1786./ 1787. godine), ukinuto je Hrvatsko kraljevsko vijeće i Severinska županija, čime je Rijeka i fizički odvojena od prirodnog zaleđa.⁸

⁷ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 142.

⁸ Povijest Rijeke (bilj. 1), str. 153.

3. Obitelj Zierer

Obitelj Zierer, odnosno jedan njezin član - Mihovil, prvi se put spominje, koliko je do sada poznato, 30. kolovoza 1687. godine, kada zajedno s Joanom Sneitom sklapa ugovor kojim se obavezuje napraviti drveni oltar sv. Vida u gotičkoj kapeli u katedrali u gradu Krku.⁹

Njihova prezimena vrlo jasno ukazuju da majstori stižu iz njemačkoga govornog područja, odnosno srednjoeuropskoga kruga.

O obitelji Zierer, odnosno u prvom redu o njezinom najpoznatijem članu Mihovilu, prvi piše Ivan Žic-Rokov 1978. godine u članku pod nazivom *Drvorezbarski radovi iz doba baroka u krčkoj katedrali*. U njemu autor detaljno iznosi arhivske podatke o svim radovima koje je izvela Ziererova radionica za sakristiju i katedralu u Krku.

Radmila Matejčić 1982. godine, u knjizi *Barok u Istri i Hrvatskom primorju*, u poglavlju knjige *Barok u Hrvatskoj*, nekoliko stranica i fotografija posvećuje radovima Mihovila Zierera u Krku, Kastvu i Mošćenicama.¹⁰ Mateja Jerman u svome članku o opremi župne crkve sv. Jurja u Lovranu povezuje poklopac krstionice koji se nalazi u crkvi s radionicom Mihovila Zierera.¹¹

O obitelji Zierer pisao je i Irvin Lukežić.¹² Isti autor ukratko se dotiče i rada Antona Vlatkovića, no ne daje informacije o njegovim slikarskim djelima.¹³

3. 1. Drveni namještaj za krčku katedralu

Prije nego što su Zierer i Sneit krenuli s izrađivanjem drvenoga namještaja za sakristiju, ali i katedralu, sa stanjem sakristije upoznaje nas rukopis vizitacije biskupa Stjepana Davida nastao 22. ožujka 1685. godine. U sakristiji su se nalazili veliki ormar, ormar s ladicama za držanje pluvijala i određene klupice. Namještaj je djelomično bio izrađen od orahovine, a djelomično od običnih dasaka. U velikome ormaru pronašao je svećeničko ruho

⁹ Ivan Žic-Rokov, *Drvorezbarski radovi iz doba baroka u Krčkoj katedrali*, JAZU, str. 100.

¹⁰ Radmila Matejčić, *Barok u Istri i Hrvatskom primorju*, u: Horvat-Matejčić-Prijatelj, Barok u Hrvatskoj, Zagreb, 1982. godine, str. 583. – 587.

¹¹ Mateja Jerman, „O drvenoj i mramornoj opremi župne crkve sv. Jurja u Lovranu“, u: *Zbornik Lovranščine*, knjiga 2, 2012.godine, str. 141 - 162

¹² Irvin Lukežić, O obitelji duborezbara Zierera u Grobniku, u: *Domesti* 1-3/1984. str. 139. – 144.

¹³ Irvin Lukežić, Grobnički biografski leksikon, Libelus: 1994., „VLATKOVIĆ Anton Ban...U Grobniku je također radio razne slikarske poslove po mjesnim crkvama o čemu, nažalost, nemamo pouzdanih podataka.“, str. 243.

na lijepo izrađenim vješalicama, od kojih su brojne bile razbijene. Naredio je da se sav namještaj popravi kako bi adekvatno mogao čuvati bogato ruho i ostale predmete.¹⁴

Spomenuti ugovor o izgradnji drvenoga oltara sv. Vida u gotičkoj kapeli u krčkoj katedrali sačuvan je u prijepisu unutar knjige bratovštine sv. Vida. Joan Sneit i Mihovil Zierer u ugovoru se spominju kao rezbari koji žive u Rijeci. Uz ugovor je i prijepis potpisa gdje se na prvom mjestu nalazi ime Joan Zorzi Sneit pa nakon njega ime Michiel Zierer. Prema ugovoru, oltar su trebali napraviti u skladu s nacrtom koji su sami predložili.¹⁵ Oltar su napravili i postavili na za to predviđeno mjesto, no on je tijekom stoljeća maknut i na njegovo je mjesto postavljen kameni oltar sv. Barbare mučenice.¹⁶

3. 1. 1. Višestruki ormar u sakristiji

Veliki drveni ormar pokriva čitavu zapadnu stijenu sakristije krčke katedrale. Njegove dimenzije su 5,6 m x 5,6 m, a stražnja strana i bočne strane izrađene su od običnoga drva, dok je bogato ukrašeno pročelje izrađeno od orahovine. Ormar je podijeljen u tri horizontalna reda. Donji red ormara je 73 cm dublji od gornjih redova i zato služi kao stol za odlaganje predmeta koji se stavljaju u ormar ili iz njega vade. Taj donji dio ormara visok je 107 cm i na krajevima sa svake strane ima po jedna jednokrlna vrata, a u sredini troja dvokrlna. Navedena vrata zatvaraju pojedine pretince ormara s pomičnim drvenim ladicama, koje služe za držanje liturgijskog ruha i rubenine. Svako krilo vrata unutar profiliranog okvira ima kombinaciju akantusova lista u obliku plamena. Na krajevima tog dijela i između pojedinih vrata nalazi se po jedna karijatida, čiji donji dio tijela zamjenjuje akantusov list naslonjen na prikladnu konzolu. Na tom dijelu ima šest takvih likova.¹⁷

Srednji red ormara visok je 102 cm i ima dvije zone. Donju zonu čini sedam niskih ladica, od kojih je ona u sredini dvostruka, dok su druge jednostruke. U sredini, između ladica, nalaze se tri glavice kerubina, a sa svake strane po četiri glavice maskerona. Nad navedenom zonom nalazi se osam ormarića s jednokrlnim vratima. Svako krilo ukrašeno je uokvirenim plastičnim akantusovim listom. Plastični kerubini stoje na konzolama između

¹⁴ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9.), str. 95. „*Visito la Sacristia di questa catedrale, che trovò tutta attornata di Banchi parte di noghero, parte d'albedo, ma la maggior parte rotti; nell'entrare à banda destra vi è un Armario grande di noghera fatto veramente molto a proposito per conservare li parementi e Vasi sacri. Ordinò, che siano accomodati tanto li banchi intorno, quanto l'Armario sudetto. Nel detto Armario grande furono trovati molti paramenti sacerdotali sopra le sue stanghete fatte con bellissimo artificio ma osservò esserne diverse rote ed ordinò che fossero aggiustate per conservar li detti paramenti.*“

¹⁵ AZU – Krk: Scuola S. Vido, libro vecchio N. 13., str. 139-141, „...*ha fatto però venire alla suo prezenzia nel Pallazzo Pretorio mo Zorzo Sneit et mo Michiel Cirer intagliatori habitanti à Fiume...*“

¹⁶ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 100.

¹⁷ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 96.

vrata. Jedini su prikazani u prirodnom obliku, dok drugi imaju donji dio tijela zamijenjen akantusovim listom. Na lijevom i desnom kraju srednjega reda ormara nalazi se po jedan odjeveni anđeo u uspravnom stavu. Ukupno je jedanaest figura, a čitav red završava masivnim vijencem.¹⁸

Gornji red ormara u sredini ima jedna dvokrilna vrata, a na svakom su kraju po jedna jednokrilna vrata. Svako krilo ima dva pravokutna okvira s reljefnom ornamentikom. U donjem okviru iz svakog kuta izbija jedan ljiljanov cvijet. U gornjim okvirima nalazi se po jedna vaza s cvijećem. Između vrata, i na krajevima tog reda, napravljena je po jedna velika plastična ljudska figura. Njima je također donji dio tijela zamijenjen akantusovim listom. Figure su muške, s bujnom kosom i bradom te prekrivenim rukama na prsima. Ovaj red ormara visok je 220 cm, a sa svake je strane za 40 cm kraći od donjeg dijela. Tako nastale praznine s obje strane ispunjene su akantusovim lišćem, koje se kovitlajući diže do vrha ormara.¹⁹

Prostor nad završnim redom ormara do bačvastog stropa također ispunjava bujni splet akantusova lišća koje sa svake strane ide prema sredini gdje se nalazi grb biskupa Baltazara Nosadina (1688. – 1713.), koji je naručio izradu ormara. Sa svake se strane iz akantusa izvija po jedna figura koja pokazuje prema grbu.²⁰

Na ormaru su radili majstori Mihovil Zierer i Joan Sneit, isti oni koji su izradili oltar sv. Vida. Radili su u kapeli sv. Ivana Evanđelista, koja se nalazila sjeverno od katedrale. Za izradu ormara i nabavu materijala ukupno je isplaćeno 680,5 lira.²¹

¹⁸ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 96-97

¹⁹ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 97.

²⁰ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 97.

²¹ AStK – Krk: Fabrica di Veglia principia l'anno 1693. radi se o blagajničkom dnevniku katedrale. U tom su dnevniku zabilježeni troškovi za veliki ormar, ali i ostali drveni namještaj u katedrali.



Mihovil Zierer, Joan Sneit i radionica, *Višestruki ormar u sakristiji krčke katedrale*, 1697. – 1698. Godine

3. 1. 2. Klupe s visokim naslonom u sakristiji

Uz pobočne su zidove u sakristiji postavljene klupe s visokim naslonom, koje su zajedno visoke preko 200 cm. Vijenac naslona doseže skoro do polukružnih prozora ove prostorije pa sve djeluje kao ukrašena oplata zidova. Navedene klupe služe za sjedenje te naoko čine jedinstvenu cjelinu. Svaki se dio sjedala otvara kao poklopac i svaka se od trinaest klupa može zatvoriti ključem. One su kanonicima, kojih je krajem 17. stoljeća u Krku bilo dvanaest, služile za spremanje osobne liturgijske rubenine i molitvenika, dok je ona trinaesta, veća, vjerojatno bila za ostale svećenike. Istu funkciju klupe imaju i danas.²²

Na svakoj je plohi u sredini, u profiliranom okviru, vaza s cvijećem ili akantusovim lišćem. One se naizmjenice ponavljaju, a sa svake se strane nalazi jedna karijatida. Vijenac se nastavlja duž svakog reda klupica, a svaka od njih završava bujnim spletom akantusova lišća u polukružnom završetku.²³

Klupe su rađene od sredine 1698. do kraja 1699. godine. Autori su Mihovil Zierer i mo Zvane, vjerojatno onaj isti Joan Sneit. Prvotno je bilo dogovoreno dvanaest klupa po cijeni od

²² Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 97.

²³ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 98.

632,3 mletačke lire. Naknadno su dogovorili i trinaestu, već spomenutu, veću, koja stoji samostalno uz južni zid do velikoga ormara. Za nju su posebno isplaćene dodatne 62 lire.²⁴

3. 1. 3. Propovjedaonica u katedrali

Propovjedaonica je postavljena u prezbiteriju pred apsidom sa sjeverne strane. Zaprema jedan interkolumnij. Njezina ograda ima sedam strana, a sve su, osim srednje koja je dvosturka, široke po 70 cm. Visina ograde iznosi 110 cm, a sve je stilizirano profiliranim okvirima i vijencem. Svaka stranica ima uokvirenu nišu sa stupićima u obliku oltarnog retabla.

U svakoj niši nalazi se po jedan kip. Radi se o četirima evanđelistima i trima crkvenim ocima. Svi likovi imaju knjige u znak njihova naučavanja. Evanđelisti imaju svoje simbole odnosno atribute, pa tako sv. Luku prepoznajemo po volu, sv. Ivana po orlu, sv. Marka po lavu te sv. Mateja po anđelu. Za crkvene oce malo je teže reći tko bi oni bili. Jedan mora biti biskup jer je prikazan u biskupskoj odjeći i s mitrom na glavi, pa se može hipotetski reći da je riječ o sv. Kvirinu, zaštitniku krčke biskupije. Za preostala dva ne može se sa sigurnošću reći tko bi oni mogli biti.²⁵

Propovjedaonicu je izrađivao Mihovil Zierer, od siječnja do kolovoza 1704. godine. Za rad mu je isplaćeno 620 lira. Sav je materijal za radove crkva uvijek posebno plaćala.²⁶

²⁴ AStK – Krk: Fabrica di Veglia principia l'anno 1693. list 31., „Per contati à mo Michiele e mo Zvanne marangoni in più volte come appar da sua ricevuta L. 633,3“, „Alli sudeti per contati per il terzodecimo banco non computo nell'accordo fatto et per metter le ferramenta all'Armaro ducati 10 – L.62“.

²⁵ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 99.

²⁶ AStK – Krk: Fabrica, list 66 - 67



Mihovil Zierer, *Propovjedaonica krčke katedrale*, 1704. godina

3. 1. 4. Biskupska stolica

Nalazi se u apsidi katedrale sa sjeverne strane. Visoka je 240 cm, a široka 100 cm. Stranice sjedala imaju sprijeda po jednu karijatidu s akantusovim listom u donjem dijelu. Na naslonu za ruke nalazi se po jedna karijatida, a njihov se akantus bujno razvio na bočnoj strani naslona za ruke. Na naslone je sa svake strane postavljen po jedan lav u sjedećem stavu. Naslon sjedala sadrži dvije tordirane kolone s korintskim glavama koje nose imposte, na koje se pak naslanja sferični, u sredini djelomično prekinuti vijenac. Na samome naslonu nalaze se dva tordirana stupa koji održavaju donji vijenac. Unutar toga prostora smješten je reljefni grb već spomenuta biskupa Baltazara Nosadina.²⁷

Baltazar Nosadin dao je u Ziererovoj radionici izraditi sav drveni namještaj u sakristiji i obnovio je biskupski dvor. Njegov grb ima poluokrugli štit sa šiljastim dnom (ravnih stranica) i okomito je razdijeljen u dva polja. Desno se nalazi okrunjen jednoglavni orao

²⁷ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 99.

raširenih krila s lisnatim repom. Lijevo, između dva uspravljena lava, nalazi se veliko stablo s korijenjem koje lavovi pridržavaju šapama. Grb je ukrašen stilizirano ornamentiranim lišćem u obliku voluta. Na vrhu je biskupski šešir s gajtanima koji se spuštaju dolje do kraja plašta.²⁸

Stolicu je, od siječnja do lipnja 1705. godine, izrađivao Mihovil Zierer, a za svoj je rad dobio 434 lire.²⁹



Mihovil Zierer, *Biskupska stolica*, 1705. godina, krčka katedrala

3. 1. 5. Okviri za slike Cristofora Tasce

Nad klupama kanoničkog kora, u apsidi glavnog broda katedrale, nalaze se četiri slike Cristofora Tasce (Bergamo oko 1667.– Venecija 1737.). Na južnoj su strani slike s prizorima iz Staroga zavjeta; *Abrahamova žrtva* i *Skupljanje mane u pustinji*, dok su na sjevernoj;

²⁸ Goroslav Oštrić, *Monumenta Herladica, izbor iz heraldičke baština primorsko – goranske županije*, PPMHP Rijeka, 2002. godine, str. 173 - 174

²⁹ AStK – Krk: Fabrica, list 67., 4. giugno 1705. – *contati a mo Michiel per fattura della Sedia L 427 havendo suplito il sig. can. Teffe all'accordo delle L434 con averli contato L.7*“.

*Umnažanje kruha u pustinji i Posljednja večera.*³⁰ Tasca je za svoje četiri slike dobio 1600 lira.³¹

Iako je Krk bio mletačkim posjedom od 1480. pa sve do 1797. godine, pa su i narudžbe u venecijanskim radionicama bile očekivane, izbor Cristofora Tasce u ovome je slučaju bio motiviran snažnim odjekom njegovih radova na Trsatu. Takvi kontakti su vjerojatno ostvareni posredovanjem riječkih franjevaca.³²

Okvire za slike Christofora Tasce, kao i ukrasnu oplatu stijena za pozadinu slikama, napravio je Mihovil Zierer. Masivni vijenac ove oplate sa svake strane nose po dva drvena stupa poduprta na barokne drvene konzole. Na vijencu sa svake strane stoje po dva kerubina. Kao završetak oplate, prema crkvi, nalazi se sa svake strane splet akantusova lišća koje se penje od vrha naslona kanoničkog kora do vrha oplate.³³ Zierer je za svoj rad dobio 527 lira.³⁴

3. 1. 6. Oltar u sakristiji i Franjo Zierer

Istočna stijena sakristije također je sva obložena drvenim oltarom i njegovom pozadinom. Donji dio, koji uključuje stipes i menzu, zapravo je ormar. On ima dvoja dvokrilna vrata, na čijim su vratnicama jednaki okviri s akantusom kakvi su izrađeni na vratnicama prizemnog dijela velikoga ormara. Isto tako, na krajevima i između vrata nalazi se jedna karijatida, poput onih na ostalom drvenom namještaju u sakristiji. Nad ormarom je postavljen retabl sa slikom. Retabl čine dva drvena stupa s bazama i kapitelima koji nose razmjerno širok vijenac. Nad njim, pa sve do bačvastog svoga, nalaze se slični spletovi akantusa kao i nad velikim višestrukim ormarom, no bez grba. S vanjske strane stupova penje se po jedan zakovitlani akantus sve do vijenca. Retabl je još obrubljen festonom lovorova lišća.³⁵

Nakon što je Mihovil Zierer izradio klupe s naslonima u sakristiji isplaćeno mu je pet dukata da nabavi drvo za oltar u sakristiji.³⁶ Nakon toga o oltaru više nema spomena i nije bio

³⁰ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 102.

³¹ AStK – Krk: Fabrica, list 84. „20. giugno 1706. per contati al Christofoo Tasca Pittore per li quattro quadri grandi del Chroro come per ricvuta cecchini ottanta – L. 1600“.

³² Višnja Bralić, Slikar Christoforo Tasca između središta i periferije, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 38/2014, str. 123.

³³ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 102.

³⁴ AStK – Krk: Fabrica, list 84. „17. maggio 1706. per contati à mo Michiel Zierer Dti 85 da L 6,4 per fattura delle Svazze sudette L. 527“.

³⁵ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 98.

³⁶ AStK – Krk: Fabrica, list 31: „A mo Michiel contati ducati 5 per comprar legname per l'Altar da farsi in sacristia L 31.“

napravljen. Tek 1717. godine ga je napravio majstor Franjo Zierer. Zašto ga nije napravio Mihovil koji je primio novac za drvo, može se nagađati. No, kao što je bilo do sada opisano, Mihovil je od 1704. do 1706. godine radio propovjedaonicu, biskupsku stolicu i okvire za Tascine slike. Sve je navedeno, uz druge poslove koje su on i njegova radionica radili, tražilo znatna sredstva. Isto tako, bila je osigurana funkcionalnost sakristije pa je moguće da su ovaj „manji“ posao odgodili za kasnije.³⁷

Franjo Zierer u drugoj polovici 1717. godine dobiva 22 lire kako bi započeo s radovima na ormaru, a ubrzo nakon toga u blagajničkoj knjizi zapisano je da je Franji dano 100 lira na račun istog tog ormara.³⁸

Iz navedenog proizlazi da je taj ormar zapravo sastavni dio „oltara“. Navedeni predmet zapravo nije pravi oltar, već samo ima takav oblik. Umjesto oltarnog stipesa ili sarkofaga, zapravo je ormar stilski prilagođen ostalim dijelovima sakristije.³⁹ Kada se zbroji prethodno isplaćen novac i završnih 358 lira, Franjo Zierer je za svoj rad ukupno dobio 480 lira.⁴⁰

3. 2. Poklopac krstionice iz župne crkve u Lovranu⁴¹

U župnoj crkvi sv. Jurja u Lovranu nalazi se drveni poklopac krstionice, koji je Mateja Jerman u svom radu *O drvenoj i mramornoj opremi župne crkve sv. Jurja u Lovranu* povezala s radionicom Mihovila Zierera.⁴²

Peterostrani poklopac sadrži prikaze četiriju evanđelista, koji su smješteni u edikule i međusobno odijeljeni jednostavnim figurama *putta*. Peta strana nema nikakav prikaz, već služi kao otvor krstionice. Na vrhu krstionice nalazi se skulpturalna grupa s prikazom *Krštenja Kristova*.⁴³ Jerman datira poklopac u raniju fazu rada Mihovila Zierera, konkretno u posljednje desetljeće 17. stoljeća odnosno u vrijeme nastanka korskih klupa u župnoj crkvi sv. Jelene u Kastvu. Navedeno argumentira sličnom impostacijom likova i oblikovanjem draperija te karakterističnim rezbarenjem geometrijskih i biljnih ornamenta u Kastvu i

³⁷ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 102.

³⁸ AStK – Krk: Fabrica, list 109/2 26. VI. 1717. „*Item devo haver per haver contato à mo Zira per capara dell'Armaro in sacrestia L. 22*“; „*Item per aver contato à mo Francesco Zira a conto dell'Armaro della Sacrestia.. L. 100*“

³⁹ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 104.

⁴⁰ AStk – Krk: Fabrica, list 110 „*Item devo haver per tanti ho contato à mo Francesco Zira per il Banco fatto in sacristia, et Altar prezzo così stabilito col Venerando Capitolo de ducati 80, a conto de quali le ho contato lire trecento cinquanta otto, dico L 358.*“

⁴¹ Zahvaljujem se Mateji Jerman iz Ministarstva kulture RH, Konzervatorskog odjela u Rijeci na ustupljenim fotografijama poklopca krstionice iz župne crkve sv. Jurja u Lovranu

⁴² Mateja Jerman (bilj. 11), str. 153.

⁴³ Mateja Jerman (bilj. 11), str. 153.

Lovranu. Poklopac krstionice doživio je brojne naknadne nespretne premaze boje, no svejedno se svakako može povezati s radionicom Mihovila Zierera.⁴⁴



Mihovil Zierer, *Poklopac krstionice*, 1690-ih, župna crkva sv. Jurja, Lovran

3. 3. Korsche klupe u župnoj crkvi sv. Jelene Križarice Kastav

U župnoj crkvi sv. Jelene Križarice nailazimo na još korskih klupa koje se mogu povezati s radom Mihovila Zierera i njegove radionice. Matejčić ih datira u doba gradnje glavnog oltara 1691. godine.⁴⁵ Tome u prilog ide nešto suzdržaniji ornament, kao i u Lovranu. Do izražaja više dolazi površina, a raščlamba je provučena okomito postavljenim hermama i akantusovim perforiranim ogradama sjedišta. Prostor za niše je omeđen samo malim ljuskama pokrivenim konzolicama.⁴⁶ Na naslonima nalaze se male edikule s kipovima svetaca. Klupe su u donjem dijelu odvojene jedna od druge ljudskim figurama kojima donji dio tijela zamjenjuje akantusov list, poput primjera na namještaju u Krku.

⁴⁴ Mateja Jerman (bilj. 11), str. 154.

⁴⁵ Radmila Matejčić (bilj. 10), str. 587.

⁴⁶ Radmila Matejčić (bilj. 10), str. 587.



Mihovil Zierer, *Korske klupe*, župna crkva sv. Jelene Križarice, Kastav

3. 4. Korske klupe u župnoj crkvi sv. Andrije u Mošćenicama⁴⁷

Prema arhivskim izvorima, korske klupe u župnoj crkvi sv. Andrije u Mošćenicama nastale su između 1699. i 1704. godine.⁴⁸

Površine su prenatrpano pokrivena akantusovim lišćem, vazama, hermama i dugačkim perforiranim listovima koji se kovitlaju na sve strane.⁴⁹ Ukupno je napravljeno osam klupa, i to četiri sa svake strane svetišta. Klupe su, kao i na dosadašnjim primjerima, odvojene ljudskim figurama čiji je donji dio tijela obuhvaćen akantusovim listom. Na pločama svake klupe napravljeno je stilizirano slovo M unutar kojeg je izrađen reljefni cvijet. Na naslonima nalaze se male niše s likovima svetaca, od kojih su sačuvana samo dva, a svakako je na svakom od njih bio postavljen jedan.

⁴⁷ Zahvaljujem se Mateji Jerman iz Ministarstva kulture RH, Konzervatorskog odjela u Rijeci na ustupljenim fotografijama korskih klupa u Mošćenicama.

⁴⁸ Makso Pelozo, Župa Mošćenice, *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 1984., str. 4.

⁴⁹ Radmila Matejčić (bilj. 10), str. 586.

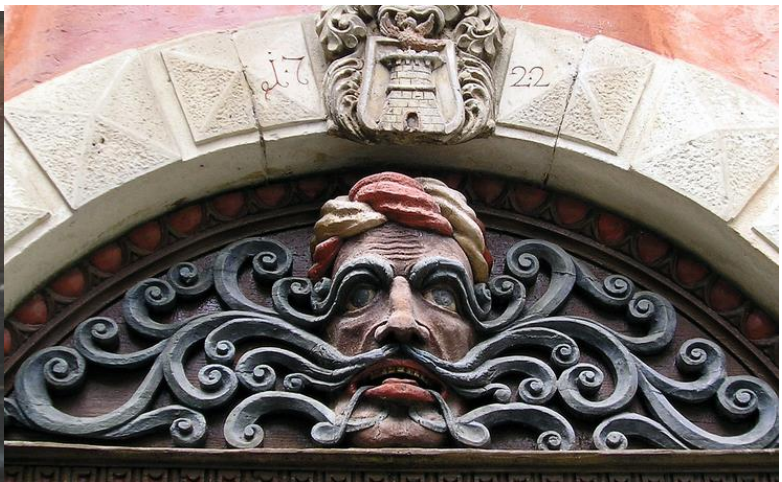


Mihovil Zierer, *Korske klupe*, 1699. – 1704. godine, župna crkva sv. Andrije, Mošćenice

U podnožju desne strane korskih klupa nailazimo na brkatu figuru koja povlači određene konotacije s tzv. mustaćonom iz Lovrana. Navedeni mustaćon može se datirati otprilike u 1722. godinu, zbog toga što je ta godina uklesana na portalu. Ne može se dokazati daje Mihovil izradio ovaj reljef niti da je izrađen u njegovoj radionici, no svakako su vidljive sličnosti u obradi drva. Također, treba napomenuti da se sva Ziererova djela iz 17. stoljeća nalaze u unutrašnjosti raznih crkvi, dok je ovaj reljef postavljen na portalu, što znači da je bio izložen atmosferskim prilikama tijekom stoljeća.



Mihovil Zierer, detalj s korskih Klupa u Mošćenicama,



Mustaćon, Lovran

4. Mihovil Zierer i njegova oporuka

Mihovil Zierer se, osim u ugovorima za izradu drvorezbarskog namještaja, spominje kao kum u matičnoj knjizi krštenih na Grobniku. Ono najzanimljivije o Mihovilu što pronalazimo u matičnim knjigama je to da se on, kada je bio kum na krštenju 21. veljače 1721. godine, spominje kao meštar oltarski.⁵⁰

U Hrvatskom državnom arhivu, u fondu Vlastelinstva Grobnik, čuva se oporuka Mihovila Zierera iz 1732. godine. Bitno je napomenuti da ovo nije njegova prva oporuka, već on revidira svoju stariju oporuku, čiji nam sadržaj za sada nije poznat. Revidira je zbog događaja koji su se u međuvremenu dogodili. Svoga sina, Antona Florentina, ne spominje imenom nego samo kao plovana (svećenika) koji mu je obećao da će se brinuti za njega nakon što je Mihovilova žena Ursula umrla. Ona je umrla negdje između 1727. i 1730. godine. Naime, zadnji se put u matičnoj knjizi krštenih spominje 2. listopada 1727. godine, kada je bila kuma na krštenju zajedno sa svojim zetom (novim mužem kćeri Elizabete).⁵¹ Zapis o njezinoj smrti nije poznat jer najstarija sačuvana matična knjiga umrlih na Grobniku počinje 1733. godinom.⁵²

U oporuci koja datira u 1732. godinu, Mihovil spominje da ga je sin plovao zvao u kuću prije otprilike godinu ili dvije, na temelju čega se može zaključiti da je Ursula umrla negdje u prethodno spomenutom razdoblju. Naime, Mihovil nije zadovoljan time kako se njegov najstariji sin odnosio prema njemu i dodaje da je „spravil per forcza z Kuche“. Možemo saznati da se sada za njega brine sin Josip, kako i doliči nekome njegova stanja i statusa. Mihovil Zierer naglašava da je svoju djecu pripremio za dobar život i dao im priliku da rade i dokažu se, tako da mogu uzdržavati sebe i svoju obitelj.

Iznimno je zanimljiv način na koji uspoređuje svoje dvije kćeri. Starija kći Elizabeta, nakon vjenčanja se odmah vratila k svojim roditeljima. Njezin otac za nju kaže: „od gnie ditinstva malo consolationa i koristi imelismo, ktomu i giur oxenenena budech, doslaie skupa sinom K materi u kuchu, i onde passat 3 letta se hranili, i opravliali na moiou veliku skodu i gios.“ S druge strane, mlađa kći Marianna, prema svome je ocu bila uzorna i upravo je zato dobila bolji dio očeve imovine.

⁵⁰ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii „...kum bi mestar oltarski Mikel Zierer.“

⁵¹ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii, „02. 8tobris 1727. ...kumi bihu Maty Petrovich y Ursula Ziererin“

⁵² HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795.

Osim navedenoga, saznajemo da je obitelj imala *spinetu* odnosno prijenosne orgulje. Njih Zierer ostavlja jednom Franovom sinu, ako se bude htio time baviti.⁵³

Mihovil Zierer zapisan je 28. travnja 1739. u matičnoj knjizi umrlih na Grobniku. Iz zapisa iščitavamo da je trebao biti pokopan na groblju, no na kraju su mu učinili tu čast i pokopali ga u crkvi sv. Filipa i Jakova.⁵⁴

4. 1. Prijepis oporuke Mihovila Zierera

17. juli 1732.

1. *Starine ili otocsanstva pri meni se ne nahodi, za to moim sinom se spripcsam.*

2. *Mom sinu Plovanu bil sam zapisal za patrimonium vinograd Radognia gorni kus. Ktomu gorni kus verta za gradom, buduchi pak da me on po smerti materine zval k sebi, dame oche mantegnat i hranit i dersatme kako ocza do smerti, i da od meni nisdar potribuje, nego da mu ostavim po smerti moje patrimonium i to in presencia Nih Gospstvo Gdna Kapitana, i moga sina Josefa. Stal sam snim u kuchu in circo letta dva, ali me malo vridno stimal. Kako snaju Gospda Redovnici i ostali kiso pratikali Kuchu, dokli najsada me spravil s velikim mortificationimi, spravil per forcza z Kuche, kademe pak moj sin Josef k'sebi uzal, i do sada me mantignia i stima, da sam hvala Bogu zadovolyan u svemu. Radi toga revociram da isti patrimonium, i hranimga, kime da xitak, a Plovanu neka bude del bratinski od onoga maloga csa ostane, a tuxil sam ga Pres. Gdnu Bikupu da csini smanun racsun i da me plati csa samu posudil na negovu brosnju, i platil za nega dugi, i gur beneficiat buduchi, ali nekako se ne da k redu, da bi se smanom giustal, zato akobime Bog ksebi sval, nahodise pisma od moih ruk polak conscientia, csa sam negovoga priel, i kamo je csa potrosena na negovu fabriku u kuchu, kakome prosil, i pak chasam gniemu dal, i za nega platil da mogu bratija snim rachun uchinit, i platit se od nega.*

3. *Akobin ia i jos cha poxivil, i moi sin Josef na me traxil za hranu: bolest, i pokop, a moja intradica nebi mogla dosechi, puschiam ga, da slobodno polak consentia more se naplatit na momu ad libidum, svam materinstvom, ostalo neka bratija rastili na 3 delli, akoie ravno malo, stavil sam jih u dobar nauk, da more svaki dobit i hranit se, a cha ostaie meni duxan plovan, od onoga da se da momu sinu Franu za sposnatie, da me pomogal dobit, za se i za drugi, dukat dvaiset i pet i orudie moie, ye u Riku, akobi koristno doslo K'rukam da Jose da*

⁵³ HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4)

⁵⁴ HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795. "28. Aprilis 1739. Dno Dnus Mikael Zirrer prouisus sacramentis necesarijs et sepultus in ~~ecclesia~~ Ecclesia Collegiata"

Franu treti del, ostallo da bude Josefu, jer e sada u moioi starost i slabost neimam prigledbu, ni pomochi od nekoga, nego od Josefa.

4. I jos u xivoti materine, dokonchala ie smanom skupa, da vert pred gradom od Kuncharicha do Ivana Mangoticha, cha ie gnie starine, a meni zapisano u dotted, skodabi rastiliti, nego da bude fide commis, da ga uxiva najstarie Ered xenskoga spola za svim pristojanstvom, plati svako letto gospodi sold. 10, Ktomu duxni budu pod prokletstvo svako letto chinit iednu s. masu stichiu za pok. babu Katarinu Markusich, buduch gniu spravlienje bi se i to na obhodni dan gniege.

I josh ostavljam Mariani skupa s ovim vertom vinograd mali Babin chaie materinstva, a cha sam ga nasadil daruiem melioratio.

5. Lisabethu nemorem polak conscientia iednachit Marianni iz uzroka daie Marianna potlese oxenila, ne malo ne veliko uxivala kuchiu, a Lisabeha od gnie ditinstva malo consolationa i koristi imelismo, ktomu i giur oxenenena budech, doslaie skupa sinom K materi u kuchu, i onde passat 3 letta se hranili, i opravliali na moiu veliku skodu i gios. Kada se prodal vinograd Dubhanie za plovonov dug, dalsam materi pok. dugat trideset, chaie Lisabetha s'matherum potroshili ne milomu na preiudicium Marianna. Ostavljam Lisabethu vert za gradom gorni i dolni kus, chaie polovica starine materine, ostavljam dobrovolno kus vinograda u gornemu Kusu Radognie, chasam Kupil od Berchana, ostavim goi suknu skarlatnu, i supiczu lipu s'zlatnim kordunom.

6. Hkyeri miluyem dasobili slochesto spravno odisli od Kuche pres blago, pres postelie, skrinie, i ostalle robbe senske, buduch ia zapegnalsam u moioi bolesti Gdnu pok. Otavio Bonichu za dugat trideset a pegn ili zaklad vridnoie duk. 74 na to dalsam bil sprevine pok. Gospodinu duk. 25 a Markusichi daliso u ov rachun in despoisto pik. Gosp. Gdnu Lumaga Kat. 29 ako ravno yesam za to toliko krat hodil, i nosil pinez za odkupit zaklad, nisdar nisam mogal opravit, zach bise vecha sila, nego pravica, i kie iachi, da slachi, iako se se gdn Bonich smoim Hkyeram ne komoda, oche Bog pravica uchiniti, ostavljam Marianni moi postel, toie slamnica, stramacz veliki, dva gusina velika i iedan bilacz veliki iedan bilacz magne i iednu pugnavu, neka bude pomoch Hkyeri gnie, koy se naipervo sricha namiri. Pri Andriu Relczu podhumom yesso 4 ovcze na inventari, neka Marianna da Lisabeti peticz 6 a neka ona terzi ovcze ako bise Franov sin iedan ucsil organat, ostavim spinetu ku sam kupil za duge benetackih 10. ako ne bude gim potribno, neka stoi pri Josefu, akoje sviram nekaga plovon csini popravi, a ko bi Fran cha zabavlial, da ie dal meni Kada sam se pravdal u Bakru za dotu, cekini pet, nebude mu za prijeto, znam da me dal i dasam priel od nega cekini 3, chaie zaslusil s'moim slugom Jakovom, alie to dobil ie sotto potestate del padre s'moim slugom i

orudiem vignograd Radognia dolni kuss plati permanie vino berchi gorni kuss Radognia berchi, Berchanov kus berch babinacz bercha.

Dusan sam ostal oltaru S. Marie od Rosaria za fit od kuche peticz 10 i nekoliko soldi.

Moga pok. sluga Jakova sestri, ali naiblisa parenti, kije potribno, da se da jedan cekin ili peticz 15 i to od moga pres prigovora.

*Michael Zierer*⁵⁵

4. 2. Mihovilova djeca

4. 2. 1. Svećenik Anton Florentin Zierer

Po svemu sudeći, najstariji Mihovilov sin bio je Anton Florentin Zierer, koji je bio svećenik i kanonik mjesnog kaptola grada Grobnika od 1717. do 1736. godine.⁵⁶ Navodi se u brojnim zapisima krštenja pa pomoću njegovih zapisa saznajemo i rodbinske veze njegove obitelji. Tako, primjerice, na krštenju 24. svibnja 1717. godine, sebe navodi kao plovana koji krsti, a kumovi su Francisco Zierer i njegova majka Ursula Ziererin.⁵⁷

4. 2. 2. Meštar Franciscus Zierer i njegova obitelj

Treba razjasniti i ostale članove obitelji, koji do sada nisu bili ili su bili tek sporadično spomenuti. Franciscus Zierer radio je s ocem u Krku i sam je izradio ormar/oltar u sakristiji. Ivan Žic-Rokov u svome članku piše: „Što su bili Mihovil i Franjo Zierer međusobno, nije bilo moguće ustanoviti. Možda braća koja su učila i prvotno radila kod majstora Sneita. Ili otac i sin.“⁵⁸ Radmila Matejčić spominje: „Uz njega (Mihovila) su radili Joan Sneit i njegov brat ili stric Franjo.“⁵⁹ Danas se može zaključiti da je Franjo bio Mihovilov sin, što je vrlo jasno vidljivo u njegovoj oporuci.⁶⁰

Franjo (Fran, Franciscus) oženio se 14. listopada 1708. godine Katarinom Štiglić u Bakru.⁶¹ S njom je imao osmero djece, šest sinova i dvije kćeri. Svaki je od njih zapisan u

⁵⁵ HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4)

⁵⁶ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁵⁷ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii; „... Kersti plovani Anton Florentin Zierer Thomaszu Relizu i Jeleni u zakonu hchier Margaretu, kumi bihu Franciscus Zierer i njegova mat Ursula Ziererin.“

⁵⁸ Ivan Žic-Rokov (bilj. 9), str. 104.

⁵⁹ Radmila Matejčić (bilj. 10), str. 585.

⁶⁰ HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4)

⁶¹ HR DARI 275 (K4) br. 11 Bakar, Matica ženidbenih od god 1691. do 1738. I. „Dan 14 8bra 1708. Fran Zirer iz Gromnika xenil se za kchier K. Matthia Stiglicha Cattnu...“

matičnoj knjizi krštenih u Bakru. U prvoj matičnoj knjizi krštenih zapisani su: Anton Florentin, kršten 9. lipnja 1709. godine; Mikula, kršten 6. prosinca 1710. godine; Mattia Josef, kršten 2. veljače 1713. godine, kojemu je kuma bila njegova teta Marianna „hcer mistra Mihela“; Maria Anna, krštena 28. siječnja 1714. godine.⁶² U drugoj matičnoj knjizi krštenih zapisani su još: Juliana, krštena 29. veljače 1716. godine; Filip Jakov, kršten 5. svibnja 1717. godine, a krstio ga je njegov stric svećenik, Anton Florentin; Vincenzo, kršten 25. siječnja 1720. godine; Simun Tadea, kršten 24. listopada 1722. godine, a kum mu je bio meštar Joseph Zierer s Grobnika, njegov stric.⁶³

Maria Anna udala se u Grobniku 15. svibnja 1736. godine za Jacobusa Kovačića.⁶⁴ Filip Jakov zajedno je sa svojom tetom Elizabetom kum na krštenju u Grobniku 17. siječnja 1750. godine, gdje se spominje kao svećenik.⁶⁵ To je ono što je za sada poznato o Franjinoj djeci. U matičnoj knjizi vjenčanih u Bakru nisu pronađene dodatne informacije, a sačuvana matična knjiga umrlih u Bakru počinje 1773. godinom.⁶⁶ Ni u grobničkim matičnim knjigama iz istog razdoblja nema nikakvih informacija o njima. Moguće je da su nekamo odselili ili su se oženili, odnosno udali ili su pak umrli, a da o tome nema zapisa. Kada Mihovil Zierer piše novu oporuku 1732. godine, on spominje Franjine sinove u kontekstu njihove moguće želje za sviranjem *spinete*⁶⁷, što nam može dati informaciju da su tada još uvijek bili živi. Ipak, njihova daljnja sudbina za sada nam nije poznata.

U matičnoj knjizi umrlih na Grobniku postoji zapis o Franjinoj smrti, 20. siječnja 1760. godine. On je, poput svoga oca, bio pokopan u crkvi sv. Filipa i Jakova.⁶⁸

4. 2. 3. Josip Zierer, *organifex*, meštar i njegova obitelj

Sljedeći Mihovilov sin zvao se Josip. On ga spominje u svojoj oporuci, kako je već navedeno, kao onoga koji ga je pazio u njegovim posljednjim danima i dostojno brinuo o

⁶² HR DARI 275 (K4) br. 1 Bakar, Liber Baptizatorum 1692. – 1715. Tom I.

⁶³ HR DARI 275 (K4) br. 2 Bakar, Liber Baptizatorum 1716. – 1732. Tom II

⁶⁴ HR DARI 275 (K4) br. 165 Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733 ab 9. XI. 1815.

⁶⁵ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptizatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁶⁶ HR DARI 275 (K4), br. 15 Bakar, Liber Mortuorum ab 1773. ad 1815. I.

⁶⁷ HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4) „...ako bise Franov sin iedan ucsil organat, ostavim spinetu ku sam kupil za duge benetackih 10.“

⁶⁸ HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795.; ..Franciscus Zierer provisus sacrmntis necesriys postus in Ecclesia Collegiata. “

njemu nakon što ga je drugi sin, svećenik, izbacio iz kuće. Navodi da, s obzirom na to da ga Josip više poštuje i cijeni, on dobiva veći dio njegova imetka.⁶⁹

Josip Zierer spominje se u matičnoj knjizi krštenih na Grobniku kao kum prilikom brojnih krštenja, a treba naglasiti ono koje se odvalo 20. svibnja 1719. godine jer se tada spominje kao meštar. Isto tako, 26. listopada 1720. godine, spominje se kao *organifex*.⁷⁰ Iz navedenoga proizlazi da je Josip također bio meštar, ali meštar za orgulje. Vjerojatno je izrađivao i svirao orgulje, a ne isključuje se mogućnost da je možda pomagao ocu u njegovoj radionici ili je možda imao svoju. U matičnoj knjizi umrlih na Grobniku nije zapisan datum njegove smrti. Josip se oženio Vincezom Jaketić i s njom je imao jednog sina, također Josipa. O njegovu krštenju nije pronađen zapis u matičnoj knjizi krštenih na Grobniku. Vincenza se spominje kao kuma pri brojnim krštenjima na Grobniku od 1717.⁷¹ do svoje smrti, 13. studenog 1740. godine.⁷²

Josipov i Vincenzin sin, Josip, oženio se Antonijom Carinom i s njom je imao dvojicu sinova. Josip je, poput oca, bio mjesni orguljaš te se bavio pisarskim poslom. Orguljaška plaća dobivala se iz crkvene desetine. Polovica prikupljene desetine odlazila je biskupu, a polovica kaptolu. Sedamnaesti dio kaptolske polovice pripadao je orguljašu.⁷³ *Cancilier* je bio zapisničar odnosno vodio je zapise o svemu onome što se dogovaralo prilikom sudovanja, zapisivao je građanske oporuke i sve ostalo što je bilo potrebno zapisati. Josip Zierer bio je *cancilier* preko dvadeset godina (1740. – 1763. godine). U jednom od brojnih zapisa u grobničkim protokolima koje je zapisao Josip Zierer može se u njegovu prezimenu uočiti slovo *ë*, koje dolazi iz njemačke abecede.⁷⁴ Navedeno ide u prilog njihovom njemačkom podrijetlu.

⁶⁹ HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4) „*kademe pak moj sin Josef k'sebi uzet, i do sada me mantignia i stima, da sam hvala Bogu zadovoljan u svemu*“

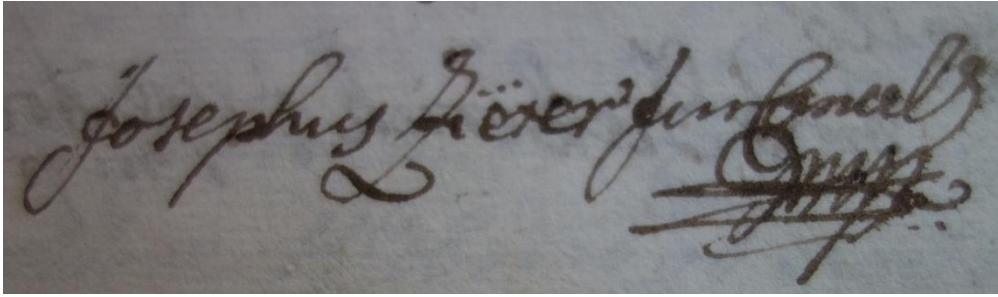
⁷⁰ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁷¹ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁷² HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795.

⁷³ Irvin Lukežić, *Grad Grobnik do 1848. godine*, Grobnički zbornik br. 5, Katedra čakavskog sabora Grobinštine: 1998. godine, str. 97.

⁷⁴ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 1. 1709. – 1775.



Potpis Josipa Zierera u grobničkom protokolu br. 1., prilikom prodaje kuće 1761. godine

Josip Zierer je s Antonijom Carina imao sina Stjepana, krštenog 25. prosinca 1746. godine. U zapisu se Josip spominje kao *canciler*, a kumovi njegovom sinu bili su grobnički porkulab Anton Carina i njegova kći Rosalija, buduća žena Josipova bratića Antona.⁷⁵ Na žalost, Stjepan je umro već 24. kolovoza 1747. godine i zapisan je u matičnoj knjizi umrlih na Grobniku.⁷⁶ No, Josip je s istom ženom imao još jednog sina, Jurja Josipa, rođenog 15. travnja 1748. godine.⁷⁷ Antonija se spominje kao kuma na brojnim krštenjima na Grobniku sve do 1785. godine, ali nije pronađen zapis o njezinoj smrti. Njezin suprug Josip zapisan je u matičnoj knjizi umrlih na Grobniku 18. studenog 1764. godine i navodi se kao „concelarius loci et organista ecclesia collegiata.“⁷⁸

Josipov je sin Juraj Josip također biopisar od 1770. do 1783. godine.⁷⁹ Oženio se u Grobniku 18. svibnja 1776. godine Ursulom Laijtnerin iz Rijeke.⁸⁰ S njom je imao troje djece i svi su kršteni u Grobniku. To su redom: Ivan Josip, kršten 17. prosinca 1778. godine; Anton, kršten 13. listopada 1780. godine; Marijana, krštena 18. srpnja 1782. godine.⁸¹ Oni su nakon 1783. godine preselili u Rijeku. U riječkim matičnim knjigama nije pronađen podatak o smrti Jurja Josipa, ali postoje podaci o njegovoj djeci. Ivan Josip umro je 10. kolovoza 1806. godine u Rijeci.⁸² Anton je umro 16. prosinca 1815. godine, a navedeno je da je uzrok smrti astma.⁸³ Ursula je umrla 1814. godine, ali o tome nema zapisa zbog nesređenosti matičnih knjiga nakon odlaska francuske vlasti iz Rijeke. Vrijeme njezine smrti se može zaključiti s obzirom

⁷⁵ HR DARI 275 (K4) br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii: „...Kersti Jakov Vallyan Gospnu Josephu Zierer Cancileru Grobniskomu y Antoniyi u Zakonu sina Stipana kumi bihu Gospn Josephus Anton Carina porkulab Grobnicki y hchi niegova Rosalia“

⁷⁶ HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733.uogne 23. Junii 1795.

⁷⁷ HR DARI 275 (K4) br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii:

⁷⁸ HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733.uogne 23. Junii 1795.

⁷⁹ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 2 1776. – 1790.

⁸⁰ HR DARI 275 (K4) br. 165. Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733 ab 9. XI. 1815.

⁸¹ HR DARI 275 (K4) br. 161. Matrix Baptizatorum in Parocho Collegiata Grobnicensi sub anno 1771.

⁸² HR DARI 275 (K4) br. 477. Rijeka, Protocolum Sepultorum Anni 1789. anni 1807.

⁸³ HR DARI 275 (K4) br. 478. Rijeka, Matricula Mortuorum ab 1815 ob 1854.

na postojanje zapisa o otvaranju njezine oporuke, koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Rijeci.⁸⁴ U oporuci se spominje slika *Madonne Consolatrix*. Ta se slika mora prenositi od nasljednika do nasljednika i nikad se ne smije prodati. No, ako ovu sliku jedan od nasljednika ne želi zadržati mora je pokloniti nekoj crkvi.⁸⁵ Sudbina slike nije poznata. Mariana se udala 1. studenog 1801. godine za Nikolu Bradičića, u nekadašnjoj kapucinskoj crkvi sv. Augustina u Rijeci.⁸⁶

4. 2. 4. Mariana Zierer (udana Fogent/Fagienz/Fayent)

Mihovilova se mlađa kći Mariana prije 1717. godine udala za Giovannija Battistu Fogenta. Nisu pronađeni podaci o njihovom vjenčanju. S njim je imala četvoricu sinova i jednu kćer. Prvi sin, Franciscum Thoma, kršten je 28. prosinca 1717. godine u Grobniku.⁸⁷ Giovanni Battista spominje se u matičnoj knjizi rođenih kao kum nekoliko puta, dok treba istaknuti 1722. i 1736. godinu kada ga svećenik zapisuje kao *pintura* odnosno *malara*.⁸⁸ U Rijeci su im krštena ostala djeca i to redom: Georgi Franciscus, 2. travnja 1720. godine⁸⁹; Michaelae Antonio, 26. rujna 1727. godine; Maria Ursula, 15. siječnja 1725. godine; Josephus Joanes, 6. ožujka 1730. godine.⁹⁰

Georgi Franciscus bio je pavlin u samostanu Olimje na Sutli i u tamošnjoj rubrici podrijetla redovničke matrikule piše da je *Grobnicensis* odnosno s Grobnika.⁹¹

Michaelae Antonio bio je slikar poput oca te iz Rijeke odlazi u Ljubljani. U Ljubljani i okolnim mjestima naslikao je brojna djela. Umro je u Ljubljani 9. ožujka 1779. godine.⁹²

O kćeri Mariji Ursuli nisu pronađeni daljnji podaci.

Josip je također bio slikar, ali i pozlatar, koji je odselio u Sloveniju. U crkvi na Koč. Reki nalazi se njegova slika *Sv. Tri kralja s potpisom Jos. Fayenz pinxit Gottschee. Ex Voto Georgius Wolle 1808. st.* Umro je u Kočevju 1827. godine.⁹³

⁸⁴ HR DARI Fond Kotarskog suda Rijeka 1822-1947 br. 363., no. 164.

⁸⁵ HR DARI Fond Kotarskog suda Rijeka 1822-1947 br. 363., no. 164. „*Ordina e vuole che il quadro Rappresentante la Madona Consolatrix afflictorum debba pasare da erede in erede e che mai si potra vendere, ma che non volendo tenere tale quadro doluno d'e erede debba essere dato a qualche Chiesa.*“

⁸⁶ HR DARI 275 (K4), br. 425. Matična knjiga vjenčanih, Rijeka 1789. – 1807.

⁸⁷ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁸⁸ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁸⁹ HR DARI 275 (K4), br. 419. Rijeka, Liber Baptisatorum D:aI anno 1706. usd ad 31 Xbris 1720.

⁹⁰ HR DARI 275 (K4), br. 420. Rijeka, Liber Baptisatorum a 1. Jan 1721 usd ad 23 Xbris 1733.

⁹¹ Irvin Lukežić (bilj. 13), str. 67.

⁹² Viktor Steska, Fayenz, Anton Mihael (okoli 1728–1779). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. URL:<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi185709/#slovenski-biografski-leksikon> (02. svibanj 2019. godine)

4. 2. 5. Elizabeta Zierer (udana Vlatković i Petrović)

Elizabeta se prije 1722. godine udala za Vlatkovića, no ne znamo tko je on bio zato što matična knjiga vjenčanih na Grobniku datira od 1733. godine. No, to ne isključuje mogućnost da se udala u nekoj drugoj župi. U matičnoj knjizi krštenih na Grobniku prvi se puta 29. studenog 1722. godine, kao kuma spominje Helena Elizabet Vlatkovich, rođena Ziererin. Ona je kuma zajedno s mužem svoje sestre, Giovannijem Battistom Fogentom, a krštenje je izvršio njezin brat Anton Florentin Zierer.⁹⁴

Elizabeta se navodi kao kuma na brojnim krštenjima od 1722. pa do 24. rujna 1726. godine, kao Vlatkovich.⁹⁵ U kratkom razdoblju od kraja rujna 1726. godine do 10. listopada iste godine, ona postaje udovicom jer se tada kada je bila kuma spominje kao udova.⁹⁶ Matična knjiga umrlih na Grobniku započinje 1733. godinom pa s obzirom na navedeno nemamo podatke o smrti njezina supruga, no to ne isključuje mogućnost da je zapisan u matičnoj knjizi neke druge župe. Elizabeta se navodi kao udovica do 16. travnja 1728. godine, kada se prvi puta spominje kao Elizabeta Petrovich, i kuma je na krštenju sa svojim bratom Josipom, *organifexom*.⁹⁷ Isto kao i za umrle, matična knjiga vjenčanih na Grobniku započinje 1733. godinom pa nemamo zapis o njezinom drugom vjenčanju. Udala se za pučkog suca Matiju Petrovića.⁹⁸ Elizabeta je bila kuma na brojnim krštenjima u Grobniku zajedno s članovima svoje obitelji, sve do 17. prosinca 1753. godine.⁹⁹ Posljednji zapis o Elizabeti nailazimo u matičnoj knjizi umrlih 11. kolovoza 1755. godine¹⁰⁰, četiri mjeseca nakon što je sastavljena njezina oporuka.¹⁰¹

⁹³ Viktor Steska, Fayenz, Josip (okoli 1745–1827). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstveno raziskovalni center SAZU, 2013. URL: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi185803/#slovenski-biografski-leksikon> (02. svibanj 2019. godine)

⁹⁴ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii; „*eodem Kersti G. Plovan Anton Florentin Zierer Antonu Bernelichiu y Vincenzi u zakonu hchier Lucyu kum bi sig Ivan Bata Fagiencz pintur y Helena Elizabet Vlatkovich nata Ziererin.*“

⁹⁵ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁹⁶ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁹⁷ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

⁹⁸ Irvin Lukežić (bilj. 13), str. 241.

⁹⁹ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

¹⁰⁰ HR DARI 275 (K4), br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23.

Junii 1795.

¹⁰¹ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 1. 1709. – 1775. no. 311.

4. 2. 5. 1. Oporuka Elizabete Petrovich

U Državnom arhivu u Zagrebu čuva se oporuka Elizabete Petrović. Ona je na bolesničkoj postelji, zbog čega se sastavlja njezina oporuka. Kako je imala samo jednog sina, Antona, on postaje jedinim njezinim nasljednikom. Isto tako, on postaje nasljednikom imetka brata njegova poočima. Naime, Elizabetin drugi suprug, sudac Matija Petrović, imao je brata Martina koji je bio svećenik. Nakon Matijine smrti Elizabeta postaje nasljednicom i tog dijela obiteljskog imetka, koji sad prelazi na njezina sina iz prvog braka, Antona. Zbog navedenog, Anton mora svake godine plaćati tri svečane, pjevane mise za grobničke kanonike. Također, mora od svog novca kupiti jedno dobro svećeničko ruho za crkvu sv. Filipa i Jakova u gradu Grobniku.¹⁰²

4. 2. 5. 2. Prijepis oporuke Elizabete Petrovich

Va Ime Boxie y Dive Maria Amen

Letta 1755: dan 11 Aprilia u Kastelu Grobniskom. Na instanciju sig. Antonia Vlatkovichia, suprot heredom Pok. Gdina: Martina Petrovichia Kanonika bi spravliani postovani suci od letta sud: Juraj Linich mladi puski, drugi sudac sosposku Anton Mohović, Sud: Juraj Linich stariji y sud. Mati Perusich y razumivsi testament pok. Gospodina Martina Petrovichia, zazvavsi na pomoch ime Boxie odsudise y sentencije po zakonu Vinodolskom, da xena zdexachi suvie postenia ostace gospodarica y hered svoiega muxa y svega imania y pristovianstva niegovoga, zato nahodechi se sa da ona bolestna na svoioi posteli y neholechiu hered prijeti y prigliedati do nie smerti y platiti niemu sinu sig. Antonu Vlatkovichu, chaie on nioi posudil y samiu platil kakoie on pred pravicu u pismih skazal, zato odluchise y stalno sentencia da nie sin sig. Antonio Vlatkovich imade materu prigliedat do nie smerti, a po smerti meter spraviti kako je namira pristoy, a po smerti moij da ostane niemu sina sig. Antona Vlatkovicha sve daje nahodi dneie on gospodar z onim lavati, y zonim obernut kanu niemu drago, kako pravim suovim, i tim putem y kondicionom: da on ima plachiat svako letto tri S. Mase kantane prechasnoi gdi: kanonikom grobnickim ostavliene a testamentu pok. gdina kanonika Martina Petrovichia, koie mase imaiu biti zapisane na tabuli polak nase odluke, yos da ima kupiti iedan spodoban parament svoium spravun u crikvu s: s: Apostolom Filipa y Jakova nachih patronij, y ako ova sentencija napuniene bude da heradi Petrovich imaju sigda mirovani biti, a sig. Antonio Vlatkovich ostaie universal hered cha odluchismo y sentenciamo svakim bolim nachinom. Za porkulaba grobniskoga gdina: Antona Karine y za

¹⁰² HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 1. 1709. – 1775. no. 311.

kancillera gdina: Josefa Zierera, a na hodechiese ova oba dva modbina Z Antonom Vlatkovichem, zato ga od zdola podpisan bih nato oprosen od iedne y druge strane y postovanih sudca za isposati onu nihovu odluku y nahotechise y nemoguchi na nihovie prosnie uskratiti ispisah kako postovani suczi dokonchase ochito stavsi ova sentenciu iednoi y srugoj strani pred svedoki dan y letto koie zgora zaradi vechiega verovania y krisposti radi z moimom rukom podpisah se tako z

Pred svidoki Simun Bahovich graschik

Antun Rundich soldat gosposki

Sergon Franocich

Ispisah ovu odluku prosen od obih stran y postovanih sucih, Martin Zakaria kanonik i Kanciller kapitulski¹⁰³

5. Anton Vlatković

Anton Vlatković prvi se puta spominje u matičnoj knjizi krštenih 2. siječnja 1739. godine, no ne svojim krštenjem, već kao kum na krštenju.¹⁰⁴ Nažalost, u Grobniku nema zapisa o njegovu rođenju, a godinu njegova pretpostavljenoga krštenja/rođenja, 1725., izvlačimo iz onoga što saznajemo u zapisu o datumu njegove smrti. No, to ne isključuje mogućnost da je rođen negdje drugdje. Anton se prvi puta spominje s Rosalijom Carinom 28. ožujka 1746. godine kada su bili kumovi na jednom krštenju.¹⁰⁵ Kasnije će ona postati njegovom ženom.

5. 1. Anton Vlatković – *malar, pictor*

Anton Vlatković se 1750. godine u matičnoj knjizi krštenih spominje kao *malar* prilikom dvaju krštenja, na kojima je bio kum zajedno sa svojom majkom.¹⁰⁶ Ključno je napomenuti da se on redovito od 1739. pa sve do 1748. godine spominje kao kum na brojnim krštenjima, a onda ponovno tek 1750. godine, što je prethodno objašnjeno. Navedeno može

¹⁰³ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 1. 1709. – 1775. no. 311.

¹⁰⁴ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

¹⁰⁵ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

¹⁰⁶ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii; 25. kolovoza 1750. Kersti C. Jakov Vallyan Antonu Vallyanu y Jeli u zakonu sina Mihovila kumi Anton Vlatkovich malar y Liza Petrovich; 19. rujna 1750. Kersti C. Jakov Vallyan Matyu Rumpesichu y Mariji u zakonu szina Mihovila kumi Anton Vlatkovich malar y Liza Petrovich. “

biti iznimno važno jer postoji mogućnost da se on tijekom tih dviju godina školovao u slikarskom zanatu. O tome će biti riječ u sljedećim poglavljima.¹⁰⁷

Vlatković se spominje kao *pictor* u matičnoj knjizi krštenih na Grobniku 6. siječnja i 12. kolovoza 1753. godine.¹⁰⁸ Vlatković se 11. siječnja 1754. godine ženi Rosalijom Carinom, kćeri grobničkoga porkulaba Antona Carine.¹⁰⁹ Ubrzo nakon toga njih su dvoje kumovi na krštenju, a Vlatković je ponovno zapisan kao *pictor*.¹¹⁰

5. 1. 1. Antonov tast, porkulab Anton Carina i njegova obitelj

Od 1736. do 1755. godine, na funkciji grobničkog porkulaba bio je Anton Carina. U grobničkom kaštelu služio je porkulab, a kasnije se on naziva kaštelanom. Jednostavno rečeno, on je upravitelj kaštela u ime gospodara odnosno vlastelina. Stoga je porkulab imao pravo potvrđivanja pučkih oficijala odnosno sudaca, bio je nazočan kod svake pravde odnosno sudovanja u kaštelu, izabirao je blago gospodsko koje su davali grobnički podložnici, a brinuo se čak i o regularnoj prodaji vina. Ukratko rečeno, bio je policijsko-vojni zapovjednik jedne vlastelinske tvrđave.¹¹¹ Obitelj Carina imala je status plemićke obitelji, a podrijetlom su bili iz Bakra. Antonova supruga, Suzana Svilocossi, rođena je u Rijeci 21. kolovoza 1692. godine¹¹² i bila je kći pomorskoga kapetana Petra plemenitog Svilocossija, koji je bio dubrovački konzul u Rijeci.

U crkvi Majke Božje od Porta u Bakru nalazi se nadgrobni spomenik obitelj s njihovim grbom. U izdubljenom dijelu nadgrobne kamene ploče nalazi se poluokrugli štit u kojemu dva dvorepa lava uspravno stoje na jednoj nozi, dok im je druga podignuta. U prednjim šapama nose okrugli grumen (zemlje) iz kojega rastu tri ražena klasa, nadvisujući lavlje glave. Na štitu je kuglasta kaciga s četirima okomitim četvrtastim prorezima, na kojoj se dolje nastavlja istostranični trokut, a na njemu je s obje strane sroliko oblikovana kolajna: na vrhu su dvije dvostruke volute, dva kruga, dva četverolista djeteline (u obliku križa) i dalje niz kolutova prikazanih kao mjesec s krakovima okrenutima prema gore. Na dnu je šiljasti

¹⁰⁷ Vidi poglavlje: 5. 1. 2. 3. Pitanje školovanja Antuna Vlatkovića

¹⁰⁸ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

¹⁰⁹ HR DARI 275 (K4), br. 165 Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733 ab 9. XI. 1815.

¹¹⁰ HR DARI 275 (K4), br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii; „...D. Antonius Vldkovich pictor et conders ejus Rosaria“

¹¹¹ Irvin Lukežić (bilj. 73), str. 62 – 63.

¹¹² HR DARI 275 (K4) br. 418. Rijeka Liber Baptismorum January 1675. ad 31. Decembro 1705.

završetak u obliku slova V, čiji krakovi završavaju volutama. U slovu V upisan je peterolatični cvijet s peteljkom.¹¹³



Grb obitelji Carina, crkva Majke Božje od Porta, Bakar

Anton je imao kćer Rosaliju, koja se udala za Antona Vlatkovića, a o njezinom datumu krštenja u matičnoj knjizi krštenih u Bakru i Grobniku nisu pronađeni podaci. Uz Rosaliju, Anton je imao i kćer Elizabetu, koja se 15. travnja 1748. godine, uz kumove, svoga oca i Josipa Zierera (pisara i orguljaša, Mihovilova unuka), udala za Antona Maršanića iz Drastina na Grobniku.¹¹⁴ S njim je imala trojicu sinova redom svih zapisanih u matičnoj knjizi krštenih na Grobniku:¹¹⁵ Jurja, krštenog 22. travnja 1750. godine, komu su kumovi bili djed Anton Carina i Antonia Zierer, žena Josipa Zierera (pisara i orguljaša, Mihovilova unuka); Bartola, krštenog 24. kolovoza 1751. godine, komu su kumovi bili Franjo Zierer i njegova sestra Elizabeta Petrovich; Josepha, krštenog 27. veljače 1754. godine.

5. 2. Slikarstvo Antona Vlatkovića

5. 2. 1. Rukavac - povijesni kontekst crkve sv. Luke

¹¹³ Goroslav Oštrić (bilj. 28), str. 145.

¹¹⁴ HR DARI 275 (K4) br. 165. Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733. ab 9. XI. 1815.

¹¹⁵ HR DARI 275 (K4) br. 160. Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

Prvo prepoznato djelo Antona Vlatkovića nalazi se u župnoj crkvi sv. Luke u Rukavcu. Prema razglednici iz 1920-ih vidi se da na vrhu rukavačkoga brijega dominira crkva sv. Luke s jednim tornjem na pročelju. Crkva je izgrađena krajem 19. stoljeća.



Razglednica s pogledom na Rukavac, 1920-e

Sačuvana je i fotografija unutrašnjosti iz toga razdoblja. Na glavnom je oltaru vidljiv kip sv. Luke te oslici uokolo i iznad njega. Može se uočiti propovjedaonica lijevo od oltara, brojne klupe za vjernike i mala oltarna ograda.



Unutrašnjost crkve sv. Luke, oko 1920., Rukavac

U Drugome svjetskom ratu crkva je bombardirana te je tom prilikom ostala bez krova, a vrh tornja je urušen. Ostaci crkve bili su zanemareni sve do kraja 1970-ih godina.



Fotografija crkve sv. Luke nakon 1943. godine

Tada se započinje s obnovom crkve i ona je ponovno u funkciji od 1981. godine pa sve do danas. Neki elementi su ostali, a ono što je bilo uništeno je ponovno izgrađeno odnosno rekonstruirano.



Župna crkva sv. Luke, Rukavac, 2018. godine

U unutrašnjosti je glavni oltar potpuno novi, ali kip sv. Luke ostao je sačuvan i spojen je u nefunkcionalnu cjelinu od ostataka nekadašnjeg glavnog oltara. Iznad kipa postavljena je slika sv. Luke kako slika Bogorodicu s djetetom. Na fotografiji unutrašnjosti crkve prije

Drugoga svjetskog rata ta slika nije vidljiva. No, to ne isključuje mogućnost da se nalazila na nekom drugom mjestu u crkvi ili npr. u župnom dvoru, koji je također bombardiran u isto vrijeme kad i crkva. S druge strane, možda je slika donijeta u crkvu nakon njezine obnove početkom 1980-ih. No, to je manje moguće s obzirom na to da je crkva otprije posvećena sv. Luki, a slika prikazuje upravo tog sveca.



Ostaci nekadašnjeg glavnog oltara crkve sv. Luke sa slikom sv. Luke koji slika Bogorodicu, Rukavac, 2018. godine

5. 2. 1. 1. Kompozicija slike na kojoj sv. Luka slika Bogorodicu

Kompozicijom dominira lik sv. Luke u tričetvrt profilu kako sjedi na klupici i gleda u promatrača. Odjeven je u plavu tuniku i crveni plašt, a u rukama drži paletu i kistove. Bogorodičina se slika nalazi na desnoj strani kompozicije, a umjesto štafelaja pridržava je anđeo. U pozadini se vidi vol, simbol evanđelista te kerubinske glavice ispred oblaka i fragmenti arhitekture. U desnom donjem kutu prikaza, uz slikarski alat, nalazi se otvorena knjiga s citatom iz Evanđelja po Luki (11:27) na latinskom jeziku: „Blagoslovljena utroba koja te je nosila i prsa koja si sisao!“. Uz sam rub platna nalazi se natpis: „Vlatkovich pinx.“

Grobnicij 1765.“. Nemamo Antonovo ime, ali se zasigurno radi o njegovu djelu.¹¹⁶ Dakako, treba napomenuti da je slika u međuvremenu barem jednom preslikana na pojedinim dijelovima koji su uključivali i njegovo ime u potpisu.



Anton Vlatković, *Sv. Luka slika Bogorodicu*, 1765. godina, ulje na platnu, 100 x 80 cm, župna crkva sv. Luke, Rukavac



Potpis Antona Vlatkovića na slici na kojoj sv. Luka slika Bogorodicu, Rukavac

¹¹⁶ Zahvaljujem se izv. prof. dr. sc. Damiru Tuliću na ustupljenim fotografija slike *Sv. Luka slika Bogorodicu* bez kojih ne bi mogla pročitati potpis slikara Vlatkovića

5. 2. 1. 2. Uzori za izradu slike

Većina djela s kraja 16. stoljeća nastaje prema grafičkim predlošcima koji su kolali među slikarima. Anton Vlatković je zasigurno koristio neki grafički predložak pri izradi ovog djela, a vjerojatno i više njih koje je onda sublimirao u jedan.

Ikona koju slika sv. Luka je kopija centralnog panela ikone Majke Božje Trsatske. Vlatković vrlo evidentno kopira boje, slova u uglovima i brojne detalje. Na kraju je dobivena interpretacija stare, cijenjene ikone na novome djelu. Ali, kako to inače biva, Vlatković najvjerojatnije nije direktno kopirao ikonu. Danas se u stalnom postavu Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka čuva grafički list¹¹⁷ s kratkom povijesti Trsata, od navodnog dolaska Nazaretske kućice, pa sve do krunjenja ikone Majke Božje Trsatske 1715. godine. U donjem dijelu lista nalazi se ukratko opisana povijest onoga što je grafički prikazano.¹¹⁸ List se može datirati nakon 1715. godine, kada je okrunjena ikona, jer su krune na grafičkom listu prikazane, a prije 1765. godine, kada je natpisom datirana slika koja se danas čuva u župnoj crkvi u Rukavcu.

¹¹⁷ PPMHP-KPO-LZ 2185, zahvaljujem višoj kustosici Margiti Cvjetinović iz Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci na ustupljenoj fotografiji grafičkog lista s ikonom Majke Božje Trsatske s legendom o postanku i razvoju trsatskog svetišta

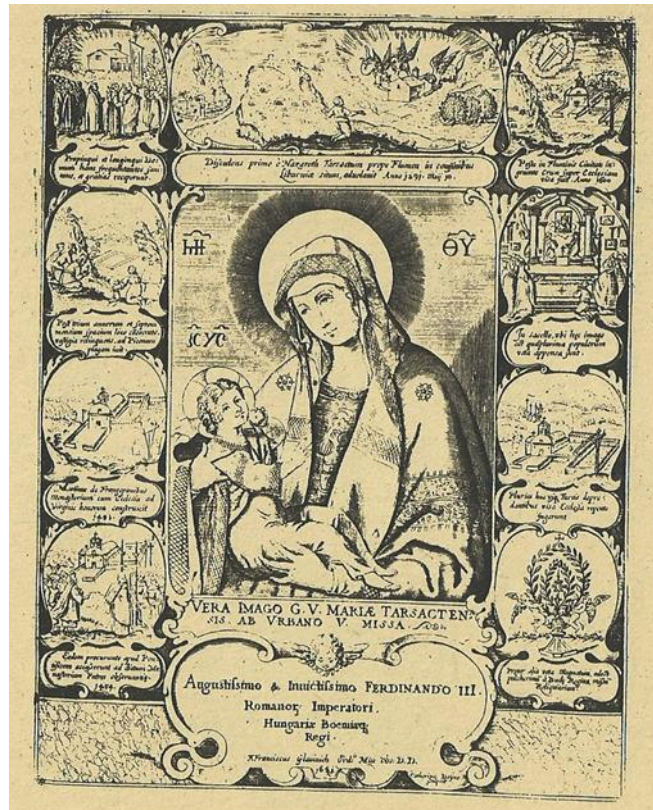
¹¹⁸ Tersactum in confinio Citerioris Dalmatia, sive I: ut alij volunt: I Croatiae ad Flanatici, vulgo Adriatici maris Septentrionalem ripam, prope Flumen Olinm Tariae villam, nunc vero Civitatem Sancti Viti nuncupatam in colle utcunque prominenti situm, primus fuerat portus, quo Anno 1291. die 10 Maij, sedente in cathedra Petri Nicolao IV Imperatoribus Orientali, Andronico, Occidentali Rudolpho I. Dominium vero hujus Castris Tersatensis tente Nicolao de Frangepanibus Comitatum Segniae, Vergiae, ac Modrusce Domino, nec non tunc Prorege Croatiae, ter Sancta illa Somus, in qua Olim Galilea in Civitate Nazareth VERBUM Divinum in utero Intemerata Virginis Opera Spiritus sancti CARO FACTUM fuit, ab apostolis dein in Sacelli Formam redacto Angelico appulit navigo, ubi etiam per integrum Triennium et Septimestre substitit, donec iterum inperscrutabili DEI judicio die 10. Decembris Anni 1294. Trans Adriaticum mare, Recinetum primo, et inde ter mutata Statione Lauretum Tandem pervolavit. In cujus rei monumentum Urbanus V. Iconem Diva Virginis MARIE Sancti Lucae Evangelistae penicillo decoloratam ad praenominatum locum misit, ubi dein Super relictiae Alma Domus NAZARETHANA Vestigia, pia, nobilissimae Frangepanorum Familiae munificentia Ecclesia, ac Fratribus Minoribus Sancti Patris Francisci Regularie Observantia Conventus extractus fuit. Percrebescentibus autem indies magis, magisque hujus sacrae Imaginis in Vota Fidelium Miraculorum Gratys die 8 va Septembris Anni 1715. haec Solemni Vaticano ritu Aureis Coronis Roma mifsis redimta fuit inennerabili Tunc Praesentium júbilo, nec non hodieum hanc Sacram Fidem pie Visitantium ingenti consolatione: Sit itaque Laus DEO, et Matri Coronatae.



Nepoznati autor, grafički list s ikonom majke Božje Trsatske i legendom o dolasku Nazaretske kućice, nakon 1715., prije 1765. godine, PPMHP-KPO-LZ 2185

No, prije navedenog grafičkog lista postojao je jedan raniji, iz 1641. godine.¹¹⁹ Ovaj kasniji, u svojim brojnim detaljima kopira onaj raniji, uz povremene izmjene u grafičkom oblikovanju crteža i/ili sublimiranju teksta ispod njih. Potrebno je reći da ikona, koju je na slici iz Rukavca naslikao Vlatković, u potpunosti kopira onu s grafičkog lista nastalog nakon 1715. godine. Od zraka unutar aureole, načina oblikovanja krune, pozicije svih dijelova i detalja, pa do slova u kutovima ikone.

¹¹⁹ Franjo Glavinić, *Historia Tersattana*, Tiskara Rijeka, 1989. godine



Nepoznati autor, grafički list s ikonom majke Božje Trsatske i legendom o dolasku Nazaretske kućice, 1641. godina

5. 2. 1. 3. Pitanje školovanja Antona Vlatkovića

S obzirom na to da se Anton ne spominje u matičnim knjigama od 1748. do 1750. godine, a kasnije se spominje kao *malar*, može se izreći pretpostavka da je u tom razdoblju bio na školovanju. U tom se razdoblju on možda mogao školovati u Ljubljani. Tada je Rijeka održavala jake veze s Ljubljanom. Naime, Anton Cebej (Ajdoščina, 23. svibnja 1722. – Ljubljana, oko 1774. godine) i Fortunat Bergant (Mekinje pri Kamniku, 6. srpnja 1721. – Ljubljana, 31. ožujka 1769. godine)¹²⁰ bili su učenici najpoznatijeg slikara prve polovice 18. stoljeća, Valentina Metzingera (Saint-Avold, Francuska, 19. travnja 1699. – Ljubljana, 12. ožujka 1759. godine), koji je naslikao brojna djela za važne crkve u Hrvatskom primorju, gdje se svakako ističe današnja župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci.¹²¹

Iako znamo da je Vlatković kopirao grafički list prilikom izrade slike iz Rukavca, kada bi se usporedila jedna ikona Fortunata Berganta, konkretno *Kapucinska mati Božja* vidio bi se gotovo identičan način oblikovanja Marijina lica na njegovoj i na Vlatkovićevoj ikoni na slici

¹²⁰ Ferdinand Šerbelj, *Izveneivanje nekega obdobja, oris poznobaročnega slikarstva na Kranjskem*, Narodna galerija Ljubljana, 2011. godina, str. 18.

¹²¹ Radmila Matejčić (bilj. 10), str. 531 - 532

iz Rukavca. Iz navedenog lako se može pretpostaviti da se Vlatković morao školovati negdje u tom krugu poznanika Valentina Metzingera i njegovih učenika.¹²²



Fortunat Bergant, *Marija Tolažnica žalosnih (Kapucinska Mati Božja)*, oko 1760. godine, Stična, Muzej kršćanstva na Slovenskem



Anton Vlatković, ikona na slici iz Rukavca, 1765. godina

No, postoji i mogućnost da se školovao u radionici svoga tetka, Giovannija Battiste Fogenta, koji je također bio slikar.¹²³

5. 2. 1. 4. Ljubljansko slikarstvo prve polovice 18. Stoljeća

Najpoznatiji slikar koji je djelovao u Ljubljani u prvoj polovici 18. stoljeća bio je Valentin Metzinger. Rođen je u Francuskoj da bi se već početkom 1729 ih godina trajno naselio u Ljubljani. Iako nije bio iz područja današnje Slovenije, brzo se je tamo udomačio da ga se smatra domaćim umjetnikom zajedno s F. Jelovšekom. Bio je u prvom redu crkveni slikar koji je ustrajao pri izradi svojih djela u tehnici ulja na platnu. Evidentirano je preko tristo djela, što potpisanih što atribuiranih za koje se mogu reći da ih je on i/ili pomoćnici napravili.¹²⁴

¹²² Zahvaljujem prof. dr. sc. Nini Kudiš što me je uputila na moguće Vlatkovićevo školovanje te ukazala na sličnost s Bergantovim slikarstvom.

¹²³ Irvin Lukežić (bilj. 13), str. 241.

¹²⁴ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 58.

U svojoj radionici Metzinger je tijekom više od dvadeset godina izradio brojne oltarne pale. Na prepoznatljivi Metzingerov stil utjecala je i lokalna slikarska tradicija prisutna u Ljubljani. Za razumijevanje njegovog, ali i slikarstva njegovih sljedbenika ključno je razumjeti geografski položaj Ljubljane. Ona se nalazi na važnoj prometnici od sjevernog Dunava do Trsta i talijanskog juga što je naravno imalo utjecaj na njegovo slikarsko formiranje koje je srednjoeuropsko unutar kojeg primjećujemo uplive iz različitih smjerova. Gotovo ništa se ne zna o njegovim učenicima.¹²⁵

No, u velikom broju slika koje su dolazile iz njegove radionice, moguće je opaziti razilaženja što može upućivati na djelovanje pomoćnika. Isto tako, može se govoriti o slikarima Metzingerove škole, npr. A. M. Fogent (Vlatkovićev bratić), A. Perič i drugi koji nisu nužno bili njegovi pomoćnici ili učenici već su bili upoznati s njegovim načinom rada. Metzinger je zajedno s Jelovšekom i Cebejem pa čak i Bergantom suoblikovatelj ljubljanskog baroknog slikarstva.¹²⁶

Najpoznatiji u krugu Valentina Metzingera bio je Anton Cebej koji je u njegovu radionicu stigao kao izučeni slikar no pod utjecajem Metzingera se slikarski izoštrio. O školovanju Antona Cebeja nemamo pouzdane informacije. Na njegovom prvom datiranom djelu u Vinici u Beli Krajini iz 1750. godine uočavamo njegovo poznavanje djela goričkog slikara Antonija Parolija. Od početka 1750 ih godina djeluje u Ljubljani kada slika za franjevce i augustince. Cebej se od Metzingera se razlikuje po tome što su njegova djela svjetlija i njegove se kompozicije lako čitaju. Prema slikovitoj kombinaciji oblika i boja prožetim svjetlim linijama i gracioznim figurama blažene uznesenosti Cebej je između slovenskih slikara najbliži rokoko izričaju slikarstva. Nakon Metzingerove smrti Cebej je preuzeo njegove naučnike.¹²⁷

Fortunat Bergant rodio se u obitelji drvorezbara Jožefa Berganta i mladost je proveo u Kamniku. Poveznica s domaćim župnikom, Maksimilianom Leopoldom Raspom, članom *Academie operosorum* omogućila mu je mecenstvo od strane kranjskog baruna Erberga. Bergant se zbog toga od 1756. do 1760. godine školovao u Rimu na Akademiji sv. Luke.¹²⁸ Iz arhivskih izvora i proučavanja Bergantovih radova uočava se svojstven samotnjački život slobodnog umjetnika koji nije bio uključen u slikarsku bratovštinu i koji je umro u kući svog pokrovitelja, baruna Erberga. Bergantov opus iznenađujuće odstupa od njegovih suvremenika. Njegovo slikarstvo se najbolje prepoznaje po plošnom načinu oblikovanja površine i oštro

¹²⁵ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 19.

¹²⁶ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 58.

¹²⁷ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 98.

¹²⁸ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 20.

lomljenih draperija. U slikarstvu Fortunata Berganta prepoznajemo talent koji je bio na uspješnom školovanju u Rimu no ipak preuzeo likovnu tradiciju rodne zemlje.¹²⁹

5. 2. 2. Bakar – povijesni kontekst crkve sv. Marije od Porta

Najstariji zapis o postojanju crkve datiran je u 1445. godinu.¹³⁰ Crkva je obnovljena 1641. godine, a o tome svjedoči i posvetni natpis na pročelju.¹³¹ U crkvi postoji glavni oltar i četiri bočna oltara, tri s južne i jedan sa sjeverne strane. Drveni oltar, koji se nalazi desno od glavnog oltara, posvećen je sv. Ivanu Krstitelju. Fundirao ga je 1680. godine biskup Ivan Krstitelj Agatić.¹³² Bakarski kapitul obavljao je mise na oltaru 6. svibnja, na dan sv. Ivana, 24. lipnja, na dan rođenja sv. Ivana Krstitelja zajedno s velikom procesijom, 29. kolovoza, na dan smaknuća sv. Ivana Krstitelja te 27. prosinca, kako bi se proslavio blagdan sv. Ivana, apostola i evanđelista, zajedno s procesijom.¹³³ Pred oltarom bila je grobnica Jurja Hodkovića iz 16. stoljeća s viteškim grbom te grobnica Matije pl. Thiana, također s grbom.¹³⁴

Što se tiče oltarne pale, ona prikazuje propovijed Ivana Krstitelja. Za nju 1937. godine, poznati bakarski kroničar i povjesničar Matija Mažić, piše da ju je restaurirao Ivan Vlatković 1750. godine.¹³⁵ Isti autor nekoliko godina ranije, 1929. godine, piše da je sve oltare u crkvi pozlatio, obojao i uredio 1757. godine slikar Antun Latković o trošku kapitula.¹³⁶

5. 2. 2. 1. Kompozicija oltarne pale *Propovijed Ivana Krstitelja*

Centralni je lik kompozicije Ivan Krstitelj, koji stoji na kamenom brijegu. Obučen je u jednostavnu smeđu tuniku i ogrnut crvenim plaštem. Oko glave mu se nalazi aureola. Lijeva ruka mu je podignuta i pokazuje na nebo, dok u desnoj drži veliki križ oko kojeg je ovijena traka s natpisom: „Ecce Agnus dei“. Kraj njegove lijeve noge nalazi se malo janje koje leži. U podnožju brijega naslikano je mnoštvo likova koji sa zanimanjem iščekuju što će im Ivan Krstitelj propovijedati. U pozadini se naziru planine.

¹²⁹ Ferdinand Šerbelj (bilj. 120), str. 76.

¹³⁰ Ivo Marochino, *Grad Bakar kroz vijekove*, Gradski muzej Bakar, 1981. godine, str. 158.

¹³¹ Matija Mažić, „Crkva Majke Božje u Bakru“, historičke bilješke, *Naša Sloga* god. II, br. 320, 15. kolovoza 1929. godine str. 3.

¹³² Matija Mažić, „Historičke crkvene starine u Bakru“, *Primorske novine* 3 (6) br. 516- 518., 27. ožujka 1937. godine, str. 5.

¹³³ Matija Mažić (bilj. 131), str. 3.

¹³⁴ Matija Mažić (bilj. 132), str. 5.

¹³⁵ Matija Mažić (bilj. 132), str. 5

¹³⁶ Matija Mažić (bilj. 131), str. 3.

Potpis na pali nije pronađen, no ne isključuje se mogućnost da je naknadno preslikan. Isto tako, točno ispod prikaza Ivana Krstitelja vidljiva su oštećenja na pali nastala od križa koji je na nju bio spojen, a naknadno je pomaknut na neko drugo mjesto.



Anton Vlatković, *Propovijed Ivana Krstitelja*, oko 1750. godine, ulje na platnu, 300 x 181 cm, crkva Majke Božje od Porta, Bakar

5. 2. 2. 2. Atribucija pale *Propovijed Ivana Krstitelja* Antonu Vlatkoviću

Kao što je već bilo spomenuto, Matija Mažić nije atribuirao sliku Antonu Vlatkoviću, već spominje da ju je on restaurirao.¹³⁷ Uspoređujući način profilacije lica Ivana Krstitelja i lica sv. Luke na slici iz Rukavca zamjetne su velike sličnosti. Općenito govoreći, na dvama je spomenutim djelima upotrjebljen jednak način oblikovanja kose, vrata, ruku, nogu, očiju i

¹³⁷ Matija Mažić (bilj. 132), str. 5; zahvaljujem se prof. dr. sc. Nini Kudiš koja me je na ovu sliku upozorila, iznijevši pretpostavku da je riječ o Vlatkovićevu djelu, prije nego smo obje znale za podatak iz Mažićeva teksta.

nosa. S obzirom na navedeno, uz pomoć usporedbe signiranog djela Antona Vlatkovića i pale sv. Ivana Krstitelja, potonja se može atribuirati Antonu Vlatkoviću. Vjerojatno je nastala oko 1750. godine, kada Mažić smatra da ju je on restaurirao.¹³⁸

Danas se na glavnom oltaru župne crkve sv. Trojstva u Puntu nalazi oltarna pala s prikazom *Propovijedi Ivana Krstitelja*. Pala je do ukinuća pavlinskog reda bila u njihovoj crkvi u Senju, nakon čega se prenosi u Punat.¹³⁹

5. 2. 3. Sv. Kuzam – povijesni kontekst crkve. sv. Kuzme i Damjana

Mjesto Sv. Kuzam leži na starom teritorijalnom području grada Bakra, preko 200 m iznad mora. U duhovnom pogledu mjesto spada pod kapitul i bakarsku župu.¹⁴⁰ Na južnoj strani, pokraj Karolinske ceste stoji crkva sv. Kuzme i Damjana. Mala kapela na tom se mjestu spominje već u 14. stoljeću.¹⁴¹ Navedena kapela bila je 1735. godine porušena prema zahtjevu bakarskog kapitula i sazidana je nova. Nakon toga je proširena i postala je crkvom.¹⁴² Nije poznato kada je i kako *ex voto* sličica sa sv. Kuzmom i Damjanom stigla u crkvu gdje se danas nalazi, no s obzirom na to da su na njoj prikazani sveci titulari crkve, svakako je za nju najvjerojatnije bila i namijenjena.

5. 2. 3. 1. Kompozicija *ex voto* sličice sa sv. Kuzmom i Damjanom

U centru kompozicije nalazi se nepoznati lik na bolesničkoj postelji. Ne može se sa sigurnošću reći radi li se o muškom ili ženskom liku, iako više naginje ženskom. Lik je u bijeloj odjeći pokriven smeđom plahtom. Na glavi ima bijeli rubac, a ruke su beživotno položene uz tijelo. Pogled mu je uprt prema stropu, gdje su unutar oblaka prikazani sv. Kuzma i Damjan u plavo-crvenoj odjeći sa svojim atributima kako bdiju nad bolesnikom. U donjem desnom kutu naslikan je stolić na koji su postavljene bočice s, pretpostavlja se, lijekovima za bolesnika. U donjem lijevom kutu je crkvenim slovima napisano: „Ex Voto“.

Na slici nema autorova potpisa. Slika je mjestimično oštećena, ali još je u iznimnom stanju i najvjerojatnije nije doživjela preslike tijekom stoljeća.

¹³⁸ Matija Mažić (bilj. 132), str. 5

¹³⁹ Zahvaljujem se prof. dr. sc. Nini Kudiš koja me je upozorila da je bakarska pala *Propovijed Ivana Krstitelja* kopija pale s istom temom koja se danas nalazi na glavnom oltaru župne crkve Sv. Trojstva u Puntu

¹⁴⁰ Matija Mažić, „Sveti Kuzam nad Bakrom“, *Naša Sloga* god. II, br. 356., 27. rujna 1929. godine, str. 4.

¹⁴¹ Matija Mažić (bilj. 140), str. 4

¹⁴² Matija Mažić (bilj. 140), str. 4



Anton Vlatković, *Ex voto sličica sa sv. Kuzmom i Damjanom*, datacija nepoznata, 37 x 27 cm, župna crkva sv. Kuzme i Damjana, Sv. Kuzam

5. 2. 3. 2. Atribucija *ex voto* sličice sa sv. Kuzmom i Damjanom Antonu Vlatkoviću

Podaci o slici nisu pronađeni niti je itko o njoj do sada pisao. Treba napomenuti da je ona iznimno malih dimenzija, što nas se čudi jer se radi o zavjetnoj slici. Kada uspoređujemo način oblikovanja lica sv. Kuzme i Damjana, s licem sv. Luke sa slike u Rukavcu, ponovno uočavamo zamjetne sličnosti. Na obama primjerima vidi se identično oblikovanje kose, očiju, usta, nosa, vrata, brkova i ruku. S obzirom na navedeno ova mala *ex voto* sličica može se atribuirati Antonu Vlatkoviću.¹⁴³

5. 3. Vlatkovićeva djeca

Vlatković je s Rosalijom Carinom imao petero djece. Svi su zapisani u matičnoj knjizi krštenih u Grobniku. To su redom: Mariam Juliana, krštena 20. svibnja 1758. godine; Josephus, kršten 20. srpnja 1760. godine; Maria, krštena 20. prosinca 1763. godine; blizanke Aloisem Luciam i Elizabet, rođene 10. listopada 1766. godine.¹⁴⁴

¹⁴³ Zahvaljujem se prof. dr. sc. Nini Kudiš koja me je na ovu sliku upozorila, iznijevši pretpostavku da je riječ o Vlatkovićevu djelu.

¹⁴⁴ HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

5. 4. Sudbina obitelji Vlatković

Anton Vlatković je u matičnu knjigu umrlih u Grobniku upisan 4. veljače 1785. godine. Navodi se da je imao otprilike 60 godina. S obzirom na navedeno, kao godinu krštenja/rođenja možemo otprilike pretpostaviti 1725. godinu.¹⁴⁵ Njegova je žena Rosalija zapisana kao umrla u matičnim knjigama 8. ožujka 1807. godine. Iz tog zapisa također dobivamo njezinu približnu godinu krštenja (1723. godina), jer za sada nije pronađen zapis o njezinom krštenju u Bakru, gdje se rodila. Također, treba spomenuti da se navodi da je živjela baš u gradu Grobniku, a ne u nekom od okolnih mjesta.¹⁴⁶

Najstarija kći Antona i Rosalije, Mariam Juliana, udala se 9. veljače 1772. godine za Bartola Maršanića u crkvi sv. Filipa i Jakova u gradu Grobniku, na oltaru sv. Ružarija.¹⁴⁷ Maršanić je bio sin njezine tete, majčine sestre, što znači da se udala za svog bratića. S njim je imala dvojicu sinova - Tomu Adama, rođenog 20. prosinca 1772. godine, i Antonija, rođenog 31. prosinca 1774. godine.¹⁴⁸

Antonov i Rosalijin sin Josip spominje se kao kum na krštenju 6. lipnja 1787. godine¹⁴⁹, a nakon toga nisu pronađeni podaci o njegovom životu. U matičnoj knjizi umrlih u Grobniku nije upisan, kao ni u knjizi vjenčanih. Naravno, postoji mogućnost da je odselio u neko drugo mjesto, no zasad nema sigurnih podataka o tome.

U Državnom arhivu u Zagrebu sačuvana je oporuka druge kćeri, Marije, datirana 26. listopada 1829. godine. Iz nje saznajemo da se ona nikad nije udala jer se još uvijek navodi kao Vlatković. Imetak joj nije bio velik, a ostavila je čak 100 forinti crkvi sv. Trojstva u Grobniku za njezinu obnovu.¹⁵⁰ Podaci o njezinoj smrti u matičnoj knjizi umrlih u Grobniku nisu pronađeni.

Aloisija Lucija udala se za Frana Orlanda. Za to nema zapisa u matičnoj knjizi vjenčanih u Grobniku ni u Rijeci, no ona se navodi kao njegova žena u zapisu protokola u Grobniku 9. lipnja 1822. godine, kada zajedno sa svojom sestrom Marijom Vlatković prodaje obiteljsku kuću zajedno s vrtom Matiji Durbešiću.¹⁵¹ Daljnji podaci o njoj nisu poznati.

¹⁴⁵ HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795. „*Antony Ban vulgo Vlatkovich annorus ofalis fact. 60 provisus anni.*“

¹⁴⁶ HR DARI 275 (K4) br. 168. Protocolum II. Morticorum in Parochia Grobnik a 1. Julii 1795. zue 31. Octobrie 1815. „*Grad... Dna Rosalia Antony Vlatkovich vidua annos nata circiter 84.*“

¹⁴⁷ HR DARI 275 (K4) br. 165., Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733 ab 9. XI. 1815

¹⁴⁸ HR DARI 275 (K4) br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

¹⁴⁹ HR DARI 275 (K4) br. 161. Matrix Baptizatorum in Parocho Collegiata Grobnicensi sub anno 1771.

¹⁵⁰ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 6, Testamenti i pisam od letta 1820. no. 528.

¹⁵¹ HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 6, Testamenti i pisam od letta 1820. no. 188.

Elisabet se udala za Georgija Fischera 4. studenog 1805. godine u Rijeci.¹⁵² Njezina daljnja sudbina nije poznata.

¹⁵² HR DARI 275 (K4), br. 424. Rijeka, Liber Matrimoniorum anni 1787 et sequentium

6. Zaključak

Iako je barokna baština Hrvatskog primorja već bogata brojnim radovima i slikarima, sada je bogatija za još jednog. Radi se o slikaru Antonu Vlatkoviću, potomku poznate drvorezbarske obitelji Zierer. Njezin je glavni predstavnik Mihovil zajedno sa svojim sinom Franjom i suradnikom Joanom Sneitom izradio sav drveni namještaj u sakristiji i katedrali u Krku. Također, njegova je radionica radila korske klupe u Kastvu, Mošćenicama, ali i u brojnim drugim mjestima Hrvatskog primorja. Brojni su arhivski izvori sačuvani u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu i Hrvatskom državnom arhivu u Rijeci, koji svjedoče o svakodnevnom životu obitelji Zierer. Navedena obitelj bila je rodbinskim vezama povezana sa svim važnijim obiteljima iz prve polovice 18. stoljeća na širem riječkom području, od kojih se ističu obitelj Carina iz Bakra, obitelj Orlando iz Rijeke, Svilocossi iz Dubrovnika te brojne druge. Mihovil Zierer imao je tri sina od kojih je jedan, Franjo, nastavio njegov posao drvorezbarstva. Također je imao i dvije kćeri, a jedna je od njih, Elizabeta, imala sina Antona, čiji je slikarski opus do sada bio nepoznat. Danas mu se mogu pripisati ukupno tri djela. Riječ je o signiranoj slici *Sv. Luka slika Bogorodicu* iz župne crkve sv. Luke u Rukavcu te slici u crkvi Majke Božje od Porta u Bakru (*Propovijed Ivana Krstitelja*) i o *ex voto* sličici sa sv. Kuzmom i Damjanom u istoimenoj crkvi u Sv. Kuzmu iznad Bakra. Vlatkovićevo slikarstvo može se približiti srednjoeuropskom slikarskom krugu, a najvjerojatnije se školovao u Ljubljani. Potrebno je poduzeti daljnja istraživanja kako bi se opus Antona Vlatkovića eventualno proširio novim, neprepoznatim djelima.

7. Literatura

- Ferdinand Šebelj, *Izzvenevanje nekega obdobja, oris poznobaročnega slikarstva na Kranjskem*, Narodna galerija Ljubljana, 2011. godina
- Franjo Glavinić, *Historia Tersattana*, Tiskara Rijeka, 1989. godine
- Goroslav Oštrić, *Monumenta Herladica, izbor iz heraldičke baština primorsko – goranske županije*, PPMHP Rijeka, 2002. godine
- Mateja Jerman, „O drvenoj i mramornoj opremi župne crkve sv. Jurja u Lovranu“, u: *Zbornik Lovranščine*, knjiga 2, 2012.godine, str. 141 - 162
- Irvin Lukežić, „Grad Grobnik do 1848. godine“, u: *Grobnički zbornik* br. 5., Katedra čakavskog sabora Grobinštine, 1998. godine
- Irvin Lukežić, „O obitelji duborezbara Zierera u Grobniku“, u: *Dometi* 1-3/1984. str. 139 – 144
- Irvin Lukežić, *Grobnički biografski leksikon*, Libelus: 1994. godina
- Ivan Žic-Rokov, *Drvorezbarski radovi iz doba baroka u Krčkoj katedrali*, JAZU
- Ivo Marochino, *Grad Bakar kroz vijekove*, Gradski muzej Bakar, 1981. godine
- Makso Pelosa, *Župa Mošćenice, kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 1984. godine
- Matija Mažić, „Crkva Majke Božje u Bakru“, historičke bilješke, *Naša Sloga* god. II, br. 320, 15. kolovoza 1929. godine str. 3.
- Matija Mažić, „Historičke crkvene starine u Bakru“, *Primorske novine* 3 (6) br. 516- 518., 27. ožujka 1937. godine, str. 5.
- Matija Mažić, „Sveti Kuzam nad Bakrom“, *Naša Sloga* god. II, br. 356., 27. rujna 1929. godine, str. 4.
- Radmila Matejčić, „Barok u Istri i Hrvatskom primorju“, u: Horvat-Matejčić-Prijatelj, Barok u Hrvatskoj, Zagreb, 1982. godine
- Viktor Steska,Fayenz, Anton Mihael (okoli 1728–1779). Slovenska biografija.Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. URL:<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi185709/#slovenski-biografski-leksikon>(02. svibanj 2019. godine)
- Viktor Steska,Fayenz, Josip (okoli 1745–1827). Slovenska biografija.Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. URL: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi185803/#slovenski-biografski-leksikon>(02. svibanj 2019. godine)

Višnja Bralić, „Slikar Christoforo Tasca između središta i periferije“, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 38/2014, str. 117 – 132

7. 1. Arhivski izvori

7. 1. 1. Hrvatski državni arhiv Rijeka

HR DARI Fond Kotarskog suda Rijeka 1822-1947 br. 363., no. 164.

7. 1. 1. 1. Matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih Bakar

HR DARI 275 (K4) br. 1 Bakar, Liber Baptizatorum 1692. – 1715. Tom I.

HR DARI 275 (K4) br. 2 Bakar, Liber Baptizatorum 1716. – 1732. Tom II

HR DARI 275 (K4) br. 11 Bakar, Matica ženidbenih od god 1691. do 1738. I.

HR DARI 275 (K4), br. 15 Bakar, Liber Mortuorum ab 1773. ad 1815. I.

7. 1. 1. 2. Matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih Grobnik

HR DARI 275 (K4), br. 160 Liber Baptisatorum 1717. – 1771. Ecclesia Parocho – Collegia Grobnicii

HR DARI 275 (K4) br. 161. Matrix Baptizatorum in Parocho Collegiata Grobnicensi sub anno 1771.

HR DARI 275 (K4) br. 165., Cathalogus Desponsatorum Inhas Collegiata Grobnicensi ab Anno 1733. ab 9. XI. 1815.

HR DARI 275 (K4) br. 167. Protocolum I. Morticorum in Parochia Grobnik ab anno 1733. uogne 23. Junii 1795.

HR DARI 275 (K4) br. 168. Protocolum II. Morticorum in Parochia Grobnik a 1. Julii 1795. zue 31. Octobrie 1815

7. 1. 1. 3. Matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih Rijeka

HR DARI 275 (K4) br. 418. Rijeka Liber Baptismorum January 1675. ad 31. Decembro 1705

HR DARI 275 (K4) br. 419. Rijeka, Liber Baptisatorum D:aI anno 1706. usd ad 31 Xbris 1720.

HR DARI 275 (K4) br. 420. Rijeka, Liber Baptisatorum a 1. Jan 1721 usd ad 23 Xbris 1733.

HR DARI 275 (K4), br. 424. Rijeka, Liber Matrimoniorum anni 1787 et sequentium

HR DARI 275 (K4) br. 425. Matična knjiga vijenčanih, Rijeka 1789. – 1807.

HR DARI 275 (K4) br. 477. Rijeka, Protocolum Sepultorum Anni 1789. anni 1807.

HR DARI 275 (K4) br. 478. Rijeka, Matricula Mortuorum ab 1815 ob 1854.

7. 1. 2. Hrvatski državni arhiv Zagreb

HR HDA. 116: Vlastelinstvo Grobnik, G – 5 (4)

HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 1. 1709. – 1775.

HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 2 1776. – 1790

HR HDA. F-1116: Vlastelinstvo Grobnik, protokol 6, Testamenti i pisam od letta 1820.

7. 1. 3. Arhiv biskupije Krk

AŽU – Krk: Scuola S. Vido, libro vecchio

AStK – Krk: Fabrica di Veglia principia l'anno 1693